Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 25 ФЕВРАЛЬ ,1989 ШУ. ★ № 24 (7682). ★ Мах 3 кеп.

30 шу совгIа ха я Гудермесски локомотивни депо КИП цехе тепловозий эггара нийсагIа болх беча аппараташта ремонт яра слесарь волаш Евгений Александровича Гончаренкос болх бу. Балхах дика кхеташ, хIаман зем баккха ховш, шийна улув болх беча нахаца Iимерза, безаме хиларца а ший декхараш масса хана тIехкхоачашдеш хиларца а белгалвоалаш ва из.

Ше КПСС член хиларга хьежжа хьинаре дакъа лоац Евгений Александровича коллектива общественни вахарца. Из кагирхой хьехамча ва, коммунистически къахьегама ударник а дика рационализатор а ва.

СУРТА ТIА: слесарь Е. А. Гончаренко.

Мусаев Ваха — «Старогрозненефть» НГДУ № 4 йолча мехкдаьтта промысла оператор ва. Ше болх беш, гIулакх деш йолча установке оттаяьча режимагIа болх байталга вIаштIехьдоаккхцо, хIаьта из бахьан долаш хьадоаккхача мехкдаьттан газан дикал белгтала тоалу.

СУРТА ТIА: оператор Мусаев Ваха.

В. ЮНЦЕВИЧА сурташ.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Хьинаре къахьегаш чакхдаьккхар дIадаха шу Ермоловски элеватора коллективо. Цхьа бутт дIабахийтанзар цо шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашца деш. Цул совгIа, боккха теркам тIабахийтар арахецаш а маьхала йоаккхаш а йола продукци дика хилийтара.

— Элеваторо арахеца еза нормативно-цIена продукци 1179 эзар сома маьха яр,—аьлар цу предприяте керттерча экономиста Абубакарова Марета. — Цу хьакъехьара план дикка тIехкхоачашъе аьттув баьлар тха коллектива. Цхьабакъда, из бац тха балха керттера хьокхам. МассареллоархIамегIа да товарни продукци арахецара а из маьхала яккхара а задани кхоачашъяр. Цох йола план 600 эзар сома гаргга тIехкхоачашъяьй элеватора болхлоша.

Укх шера республикера дуккха а колхозаш, совхозаш, коа тIара оалхазараш леладу фабрикаш, промышленни предприятей гIонна дола боахамаш комбинированни доакъарца Iалашдаьд элеваторо. Из укхаза арахийцад 112 эзар тонн гаргга.

ХIанз бIаьсти гаргагIертача хана боккха теркам тIабохийт предприяте коллективо гина лаьрхIа хьажкIаш цIенъеш, уж дIаера кийчъеш. Цу даьккъера план 104,5 процент кхоачашъяьй укхаза. Дикка лакхъеннай коллектива къахьегама овсарле а.

— Соахка оаха баккха лаьрхIа хинна цIена пайда 1100 эзар сом бар, — йоах М. Абубакаровас. — Из декхар а кхоачашдир оаха, кхы тIа 115 эзар сом а Iодиллар элеватора кассе. Из ахча чIоагIа накъадаргда тхона предприятена реконструкци еча, болхлой къахьегама хьалаш тоадеча, социальни дешаш къоастадеча.

Соахка яьха лакхаленаш дIахецанзар элеватора коллективо карарча шера хьалхарча бетта а. Планал совгIа 120 эзар сома маьха продукци маьхалъяьккхар цо, арахийцар 9060 тонн комбинированни доакъар, дIаде кийчдир 400 тонн хьажкIий ги. тIехкхоачашйир цIена пайда баккхара план.

Деша дай бац

Геттара хала дIадоладаьд ер шу «Горячеисточненский» совхоза хьайбаш леладераша. Январе а феврале а цар дийнахьа паччахьалкхенга йоахка шура 600—800 килограмм кIезигагIа я соахка укх хана хинначул. Цул совгIа, дикка лохъеннай дIалуш йолча продукце дикал а.

Фуд горячеисточенцашта болх лерттIа дIабахьа новкъарло ер? Эггара хьалха уж ший ханнахьа боахам лелабара кердача хьалашка ца боввлар да. Цкъа аренда юкъейоалае дагахьа тохалу укхаза, тIаккха, кIеж йоахача хиво боагабича санна, юхабовл. Шура эшаялара догIа ко а корадаьд совхоза зооветеринарни специалисташта. Цар яхачох, дIадахача шерашка доакъар низкъала хиларах остдаьннад цхьадола доахан, лохъеннай цар продуктивность.

Укх шера доакъар ма эшша да совхозе,

Фермашка—Iа

Бехктокхаме денош

Хоза сурт да хIанз Наьсарен аргIанашкара дар. Къоаламга, басарашка ца кховдаш Iелургвацар, масала, укх деношка Албаст - берчу, Сийнача-кхере нийсвенна художник.

Хало лел тхо желашкара желашка ухаш. Никъ бац. Наькъаш дIакъайлад лаьво. Къаьстта хала я чукхийттача ядача моттигашка гIолла лела. ХIана аьлча дукха лоа хьаIайнад укхаза.

ХIаьта а района АПО племотдела начальник Мальсагов Гирихан сагота вацар цу халонашта. Жа латтача массанахьа а кхача, хьажа гIертар из. ХIана аьлча, атта декхар дац жа леладераштa хьалхашка эттар. Жа дахка долалу ха я хIанзаръяр. Цудухьа ва Гирихан сагота. Цунна хов жа дахка долалуча хана еча кийчон юкъе теркал ца деш дита кхоачамбоацар мел зене хул. Масала, жа дахкача помещенеш чура сквознякаш. Iобаьчул тIехьагIа массехк минот мара эшац Iаьхарга пхаьхкех лазар кхета. Дика да цу юкъа ца леш из бусе. Цудухьа эггара хьалха эшар — йIовхал, йоккъал.

Шамиев Мудара жел дикача моттиге нийсъеннай. Iаламо масса оагIорахьара лораю из михах. Чабан ше чIоагIа раьза ва цу гIулакха. 500 жий ба цун Iулца бахка безаш. Планага диллача 500 Iаьхар бе беза цар.

— Сона хеташ кхы а 50 IотIакхетаргба царна, — йоах Шамилевс, — шолгIоргаш а хила мегаш да.

Ший балхах дика кхеташ специалист ва из. Цунга дикка ладувгIарах аз сайна гучаяьккха цхьа къайле а ювцаргья аз.

Масала, сона хацар устагIан тIера Iай тха доаккхалургдий. ЙIовхал, ахка хьатIаэттача мара. Iобоаккхий царна тIера «кхакха»? Бакхац.

Иштта хетар сона а.

— Мел тха даьккхад оаш, — хьаттар Гирихана цхьан чабанага.

— Оаха-м битац бахка безбенна устагI бIаргашта гонахьара а шамараштa юхера а тха ца лоргаш, — аьлар вокхо. ХIара устагIа 300—400 грамм тха лу тхона. «Назрановский» совхозе укх деношка бахка болабала безаш 3000 жий ба. ТIаккха мел тха лургда цар!

Дика кийчъяьй жа дахкача кампанега Баргишев Мухьид чабан вола жел а. Лакхера а гонахьара а ча дехкаш чIоагIъяьй дахка жа чулаттаргдола клеткаш. Цул совгIа, лакхе ядача электрически лампаша а лургья дикка йIовхал. Доакъар шортта долаш да. Хий а да.

Итт ди доаккхаргда цу клеткашка хIара бахкача устагIо ший Iаьхаргаца. Цул тIехьагIа Iулах дIатох из. Цун когаметта шоллагIбар отт клетка чу. Иштта конвейера хьисапе чакхдоал жа цу клеткашка гIолла.

Сакманщикашта хьалхашка латтар а дац атта декхар. Цахаддаш царна Iунал деш, ца ховш а Iаьхар наьна когашта кIалбаха лозабой а лай а хьожаш хила беза цар. ХIана аьлча, цу тайпара моттигаш каст-каста нийслу къаьстта бийсанна. Жеца болх баь а шоай гIулакх дика ховш бола а нах ба сакманщикаш. ДукхагIбараш чабаний дезалашцара ба уж.

Дика кийчо яьй цун лоалахочо — Сирнев Шуддина кулгалдеча чабански бригадо а. Бакъда, хургбола сакманщикаш хIанз а белгалбаьбацар. Из гIулакх мела дита йиш йолаш дац. ХIана аьлча, дукха болх ба цар бе безар: хIара Iаьхарга нумераци е из езий цар кхымелдар дIадаьлча а. Клеткаш хьае шиташ а тоъаш ядар кошаре. Мел чIоагIа жена. Из а йоацаш яр.

«40 лет Октября» яхача совхозера жа дахка доладенна цхьа-ши кIира дар тхо цига хиннача хана. 2000 устагIа ба укхаза бахка безаш, царех ахаш дахкадар.

— ЦаI тIера ца боалийташ, цамогаш ца хулийташ тхоай хурдаь ераш кIалхардаха гIерт тхо, — аьлар воаккхагIволча чабана Хадизов Вахас.

Да а дар хIаьтта хьадаь Iоахарий унахцIена а дегIа онда а. ХIара бIаь жийна тIехьа 103 болаш Iоахарий хьахул укхаза хIанзарчоа.

М. ГИРИХАНОВ.

Техника—кийчон мугIаре

ДИКА ЮХЬИГ

Iан хана ахархой керттера декхар да техникана ремонт яр. Цудухьа, «Заря» яхача совхоза мехмастерскешка хьатIаух трактораш. Цу сахьате дефектни ведомость а оттайий, эшаш йолча оатхалашта заявка ю, нагахьа уж еце, къаьнаръяраш тоае эзаш хул. МТМ хьачуена трактор ерригa хьавIашагI а яьккхе, цехашка дIа-юха екъ — моторни, доагора аппаратуран, иштта кхыча цехашка а. Трактористa шийна тоае ходовой часть юс. Укхаза дерригa ховш да: малагIа узел хьан тоаю, трактор мастерскера ара маца яккха еза. Цу планграфико ремонтникий дисциплина чIоагIъю.

МТМ коллектива болх арендага баьлчахьа наьха балхацара уйла, шоайла юкъера гIулакх белгтала лакхдешад. Ший къамаьла юкъе из геттара теркалдир мехмастерской заведующе С. Хасарбиева.

— Тха коллективо февраль дIаболалуш кхоачашдаьд трактораштa ремонт яра декхар, — аьлар цо. — Ремонт яь чакхъяьннай 38 трактор, иштта списани яь ши трактор а меттаоттаяьй кердаяраш эца езаргйоацаш. Графикага хьежжа 2-ча феврале МТМ тIеххьара араяьннай тIеххьара МТЗ-80. Хетаргахьа, цу тIа вагIа А. Сулейманов раьза волаш санна хет сона. Ерригача укх ремонтни сезонах трактор юхайоалаяь моттиг хиннаяц тха.

Заведующе дувцар боккъала бакъдий хьажа са къамаьл хилар механизаторашца С. Шамаевца, Г. Коржовайца, А. Чечаевца. Цар дукха хоза дешаш аьлар МТМ болхлоех. Цар тешаву гарантийни ха чакхъяллалца трактораш йохарг ца хиларах, хIана аьлча уж тоаяьй шоай болх ховча говзача мастера кулгашa. Малаш ба уж?

Уж ба цхьан токарни станока тIа 25 шера болх бaь токарь И. Мальков, моторист Р. Касмынин, доагора аппаратуран ремонт ю слесарь. А. Беликов. Мастер - «дошо кулгаш», ремонтни балхий универсал аьле цIи йоаккхаш ва укхаза электрик Магомадов Хьамзат. Цо хийцца хьабу сварщика, токара, медника, аккумуляторщика болх. Хьамзат юртбоахама техникум йистеяьккха механик ва,

Халахете а йолаш я совхоза мехмастерскешка проблемаш. Царех цаI я «Заря» совхоз «Грознефтехим» Iилма - производственни объединенена дIаялар. Хетаргахьа, цу объединенена пайдане хила дезаш да из. Дац совхоза-м. «Грозагроплодоовощторг» объединене еш хиннача материально - технически Iалашонах яьннай совхоз. ТIеххьарчо йоах: «Шо хIанз тха дац. шоай объединенера хьайе еза оатхалаш».

— Цхьабакъда, оатхалаш низкъала я, уж хьаяха моттиг яц. Дале а, шоай гIулакхах дог ийккха бац нах. Йолаш яр хьайоаккхаргья, еце — ехар меттаоттаергья, — йоах Р. Хасарбиева.

ХIанз, техникана ремонт яь яьлча, керда проблема— мукъа ха. МТМ коллективо, лаьрхIад бахача наьха заказаш кхоачашде: цIеношка йIовхал луш йола системаш увттае, аьшка коанаIараш е, коа хин линеш чуяхка, иштта кхы цу тайпара балхаш де.

Цу гIулакхо наьха хьашташ а кхоачашдергда, хIаьта мехмастерской болхлой мукъа ха а дIалоацаргья.

С.-М. ЯСУЕВ.

Арендана—шерра никъ

ШАККЪЕ ДА РАЬЗА А ВОЛАШ

ХIанз а ювц наьсархоша 1930—40 шерашка лаьтташ арендах леладеча хана, укхазарча кхашка кхееш хинна шекар мо мерза харбазаш, пасташ, мича хьоргья ца ховш дукха хинна помидораш, нарсаш, кабуц, хох, морковка, кхыдола тайп-тайпара баьцадаараш. ВIалла хий ца дехкача лаьтташка а кхейора уж культураш.

ХIанз «Экажевский» совхозе вIалла хьоадеш а дац баьцадаараш, буто кхера тIа мо мара укхаза уж хьалкхуврглоацаш санна. Дагадохийтал Экажкъонгий-Юрта бахача наха Шолжа берда йисте дадача лаьтташка шоаш кхееш хинна помидораш. БIарчча хохий, саьмарсаьхка кхаш а хулар цига.

ТIаккха «Назрановский» совхозера (цу хана колхоз яр из) Наьсар-Кертерча хий дехкача лаьтташка кхеяь бахчаши баьцадаараши-м дувца а дезацар. Бесланерча, Орджоникидзерча, кхыметтел Моздокерча базарашка го йиш яр царех етта доавaш дегIа вордаш. Из яр Iаьдала йоагIар дIаенначул тIехьагIа арендатораша йохка кхухьаш хинна продукци.

Сона сайна а дагайоагIа цу бригаде хинна йIаьха, лакхера кизгашца къайла хинна теплицаш ,цига кхееш хинна баьцадаарий рассада. БIаьстан юхьиг хIа — аьнна йолалушше а, кIоагалгаш доахаш цаIаш хьалха дIаболхар, царна тIеххьа рассадий гейдолгаш Iочу а догIаш, когашца лаьтта дIанийс а деш, шоллагIбараш болхар. Бераш а бора из болх шоай даьшца-ноаношца.

ХIанз цу историех а цу ханах а йиса кхыметтел лар а яц укхаза. ХIара шера доаду из хиш дехкаш дола 50 гектар лаьтта. Наггахьа кхейой — кабуц е кабачкаш мара баьцадаарех хIама кхеяц цига. Совхоз кхы сагота а яц 500 тонн хула мухь цу тIара баьлча, цхьа кабуц мара ца кхейой а. Из цу тIара хьа а Iов. Дикача дас-м шинкхаь гектара тIа а кхебергбар иззала хьувкъам. Укхаза 50 гектара тIа кхебу...

Сона-м хац из хIанад а: баьцадаараш Iа хьоадича бIаргаш тIадоагIа укхазарча агрономий. Набарах а царна гур хьажкIаш, кIа, коартол мара яц. Бакъда, баьцадаара цIи яьккхача лерга къора болаш санна дIаберз уж. Кхета-м мегаргвар царех: атта болх бац баьцадаараштацара бар. Трактораш дIачу а лаьхка хьажкIашта мо Iунал де йиш йолаш культураш яц уж. ДукхагIдола балхаш кулгкара де дезаш моттиг я из. ТIаккха из хало агрономашта эшац.

ХIаьта а баьцадаараш наха эшалга-м хов царна. Кхыметтел бIаьсти, аьхки шоай механизаторий кхача уж юкъе доацаш хила йиш йоацалга а хов. Мичара кхухь уж совхозаша? Базар тIара ийду-кх, цIе мах а телаш.

ХIаьта а тахан, вай лакхехьа бийца аренда никъ шерра хьабийллача хана, сапийтача бакъахьа дар-кх баьцадаараштa леладу из тIурилг. ХIанз а боагIача тайпара цу гIулакха теркам тIабохийташ яц АПО а совхозаш а. Кхыметтел из гIулакх дIадоладе кийча бола инициатораш а дукха теркал ца бечоа тара да хIанз хьагуш дола сурт.

Хьаэцаргья вай лакхехьа йийца Наьсар-нертера баьцадаарий бригада. Дипломированни агроном а волаш, дика специалист ва цигара бригадир Абадиев Мухарбик. ХIаьта а цун хеттача тайпара дIабодац бригада болх. БIаьсти балхаш дIадоладелча, кхычахьара совъяьннар мара техника яйтац цунна, хIаьта лаьтта органически удобренешка хьаьнделга-м хьоа а дац. ДIаде фу цун Iалашдеш а саг вац, ше дIа-хьа а ведда, базар тIара цо ца ийцача. Лоацца аьлча, совхозагара цхьаккха теркам боацаш юс из бригада оасара хана а хьувкъам чуэцача хана а.

— ВIалла таро яц цу бригада хьалха хинна сий юхаметтаоттаде а, цох бокъонца йола баьцадаараш кхеду бригада хьае а? — хетт аз бригадирага.

— Таро а я. хIаьта ерригача района тоъала тайптайпара баьцадаараш кхедалла хий дехка лаьтташ а да тхо долча, — аьлар цо.

— Фу эш тIаккха. сено соцадаь латт из гIулакх?

— Тхона корабаьб цу гIулакха тешаме никъ, — аьлар бригадира. — Из ба — аренда никъ. 25 шера договор а оттадаь, арендах тхоашта из лаьтта хьатIаэцa гIерт тхо кхо саг—шн механизатори сон. Договор оттае а доладеннадар тхо.

— ТIаккха?

ХIаьта а цхьацца новкъарленаш нийслу тхона совхозагахьара. Дувцаш цхьа госзаказ а да, фу кхее еза, фу кхее езац, из тхона мегаргдац, из оаха шуга хьадайтаргдац, яхаш цхьацца хабараш а да дувцаш. Догъэккхийт дIадоладьча гIулакхах. ВIалла бригадо ца яь, ца хинна планаш а я хьалха тувсаш.

Лоацца аьлча, совхоза керттерча агронома К. Бекмурзиевна а кхычарна а лац цу бригада урхаш шоай карара ялийта, АттагIа деций, хIанзалца санна шоай шера планах йоагIа 600 тонн продукци дIа а телаш баьгIача? ХIаьта а ха-м дезар царна санна шоаш дикача гIулакха чоал ког бетталга. ХIана витац арендатор ший лоIаме? ДIале цунна трактор а, кхедайта цо цу лаьтташка дикагIа хьувкъаргда яха баьцадаараш, дIа тIа ма тетта цун дулургдоацар.

— Масала, нарсаш во хул цу лаьтташка. НийсагIа аьлча, укх тIеххьарча пхеялх шера вIалла хьахилац уж цига. ХIана хилац а хов бригадира. ХIаьта а цунга йоах: дIае. Кхыдола цу лаьтташка ца хула баьцадаараш а да цунна дIатIаетташ, хьалха вIалла уж укхаза кхедаьдеце а.

Сона хеташ. ладувгIа дезар совхоза кулгалхоша бригадира-агронома яхачунга. Цу лаьтташка хьувкъаргья башха помидораш, тайп-тайпарча сортех йола кабуц, харбаз, морковка, цIе бурак, болгарски сибаз, хох, саьмарсаькх, хорсам, кхыдола баьцадаараш.

ДIахо, лакхехьа вай йийца теплицаш йоацаш а лерттIа дIагIоргбац бригада болх. Цу хьакъехьа а совхозагара гIо эш цунна.

М. КАРАЕВ.

ТАРОНЕХ ПАЙДА ЭЦАШ

Сунженски района «Западная» яха коа тIара оалхазараш леладеча фабрика коллектив дукха ха йоацаш социалистически яхье хьалхалаттараштa юкъе яр. Паччахьалкхенна дулх, фуаш дIадалара планаш тIехкхоачашъярах массехкazза белгалъяьккхай из КПСС райкома, райисполкома карара кара телача ЦIеча байракхаца. Иштта хьаьнала къахьегаш хьаенача цо планаш кхоачашъянзар соахка.

Бакъдар аьлча, из нийсдалара бехке духхьал фабрика болхлой а бац. Царна лерттIа болх бе новкъарле еш дукха бахьанаш да, уж дIадаха цар низ а ца кхоачаш. Масала, тIеххьарча вIаштта массехк шера юкъера лаьрхIача эшачох 60—70 процент мара доакъарца Iалашбац уж. ХьатIаденачох а дукхагIдар геттара во хул. Цкъа хьакхарч кхабара кийчдаь комбинированни доакъар дера. Цо башха пайда бергбоацандаь, из хьа ца, эца,. аьнна, лаьрхIадар фабрика кулгалхоша. ХIаьта а кхы де хIама доацаш хьанйцар. Из доакъар даарах дукха котамаш яйра.

Каст-каста нийслу фабрике электроэнерги дIайоаккхаш. Iан замалахьа шин сахьата из йоацаш юкъ яьккхача коа тIарча оалхазараштa дулх тIакхетийташ кIира даьр дов. Керттерча сетера электроэнерги дIаяьккха моттиг нийсъелча, болх соцаргбоацаш автономни электростанци хьае фабрика къахьегамхой гIерта дукха ха я.

Хадданза таац коа тIарча оалхазараштa хий. Шоай артезиански гIу а яьккха, цунца кхоачам бе йиш яр. Цхьабакъда, из де а магац. Болх тоабара цу фабрика хьаде гIертачоа болхлоштa баргал етташ кхы а дукха да.

Шоай бехк боацаш нийслу кхоачамбоацараш дIадахара района. «Птицепрома» объединене кулгалхой новкъосталга сатувсаш дагIарах гIулакх хургдоацилга кхета а даь, тIеххьара коллективо лаьрхIар, лерттIа болх хьабе новкъарло еш дар, фабрика экономически низаца юстардаккха аьттув лургбола хьалаш хьаккхолла. Чурча таронех пайда эцара чотах производствана перестройка е болабелар. Мехка дукхача толашагIа йолча фабрикай опыт Iома а яь, коа тIара оалхазараш арендагIа леладелга вIаштIехьдаьккхар, ер шу долалуш.

Карабулакера бройлераш дулха кхоаба цех, арендагIа лелае дIанийцай цигарча ветеринарни лоро М. Мальсагови фабрика зоотехника М. Аушеви, Троицкая яхача станицера цех — фабрика керттерча бухгалтера М. Дзейтова кулгалдеча коллективо. Нестеровская яхача станицера цехе 40 эзар боабишк кхеергья. Лелае уж дIанийцай цу цеха начальник хиннача Ш. Масаева кулгалдеча бригадо.

Оттадаьча договорах, администраци декхарийла я арендатораш помещенешца, транспортаца, доакъарца, кIоригашца Iалашбе. хIаьта цехий коллективаш — царна хьалхашка оттадаьча декхарашка хьежжа, фабрикана шоаш яьккха продукци дIаяла.

АрендагIа лелае дIаеннай ерригa автотранспорт. ХIаране пхиппха машина а йолаш, шинъ бригада я. Цар декхар — доакъар хьатIакххахьар, цехашка яьккха продукци дIакххахьар. ХIара дийнахьа фабрика кассе 70 сом дIачудала дезаш ба уж. Цунах цар алапи йидергда. Дийнахьа совлена даьккха ахча цар да. Фабрике бе болх боацача хана кхыча организацей мухь дIа-хьа кхахьа бокъо еннай.

Бензинацеи чархашцеи администраце Iалашбергба уж, хIаьта машина ремонт е уж шоаш декхарийла ба.

Шера 650 тонн дулх даккха низ болаш я фабрика. Цхьабакъда, шоай таронаш а лаьрхIа, арендатораша декхар тIаийцад, из укх шера 800 тоннага дIакхоачаде. ХIанзарчоа балха хьокхамаш во дац цар. Январе 72 процент кIезигагIа юкъераденнад цамогаш хинна, кхы бахьанаш долаш коа тIара оалхазараш.

Э. ТОЛМАЧЕВ.

ДЕШАШ БА ПРОПАГАНДИСТАШ

Марксизма - ленинизма университете чакхъяьннай заочни дешара йолча экономически отделене ладувгIарий сесси. Предприятейн совхозийн кулгалхоша. халкъа боахама специалисташа, экономически службай болхлоша бархI дийнахьа Iомадир марксистско - ленински философеи политически экономеи, мехка экономикана доал дара кердача система хьакъехьара актуальни дешаш, боахама механизм эргаяккхара проблемаш.

Лекцеши семинараши ярца цхьана пайда ийцар занятеш чакхъяхара эггара хьинарегIа йолча формаех а — общество дегIаккхувлара хьадла йола экономически социальнии проблемаш ювцилгах, диспуташ, герга истолаш, кхыйола мероприятеш чакхъяхарах. Занятешка бухсоцаш дийцар къахьегам вIаштIехьбаккхараи цох алапи телараи прогрессивни формаех, боахам лелабара кердача методех пайда ийбара кIийлен тIа производства эффективность лакхъяра наькъаш, иштта ладувгIараш дагабаьлар товарно - ахчан отношеней хьинар айдара, экономикана доал дара йола радикальни экономически реформа кхоачашъяра хьалашка финансово - кредитни система лоархIам чIоагIбара а боахама механизм эргаяккхара а дешай хьакъехьа.

ЛадувгIарий чIоагIа теркам тIаозаш хилар «гергача истола гонахьа» яь заседанеш. Цар темаш яр: — «Гергаш дIадахари дегIаахари», «Йизза боахама расчет: проблемаши сатувсаш дари».

Цига дийцар, масала, йизза йола боахама расчет, шоашка дIадахар юхаметтаоттадар а шо-шоашта финансировани яр а предприятешка юкъекхувлара хьакъехьара дешаш. Уж проблемаш ювцача дакъа а лаьцар ладувгIараша тийннача дукхача хаттараштa жоп а делар СССР Госбанка Нохч-ГIалгIай управлене начальника А. А. Варданова, «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно-экспериментальни завода директора Л. М. Негинске. Ачхой-Мартановски района «Орджоникидзевский» яхача совхоза директора Ш. А. Бисултанова, мехкдаьтта института экономикеи доал дараи кафедра заведующе Б. Б. Салтыханова, кхычар. Iомаеча проблемаех йола зачеташ толаме дIаелар ладувгIараша.

В. АХМАТУКАЕВ.

НГIАССР Паччахьалкхен премена йолча НГIАССР Министрий Совета комиссегара

Литература, искусства, музыка, архитектура, кинематографе даькъерча НГIАССР Паччахьалкхен премена йолча НГIАССР Министрий Совета комиссе 1989 шера Паччахьалкхен премии яккха лаьрхIа дола балхаш хьачуийду укх шера 1 августе кхаччалца.

Премии яккхара дола балхаш хьачудала йиш я паччахьалкхен, общественни, творчески организацеша.

Комиссе хьажа хьачуийду дIадахача шера даь балхаш (арадаьха, кхоачашдаь, дIахьекха, хьалдаь).

Премии яккхара балхаш хьачудаларца дувзаденначох дар довзара НГIАССР Паччахьалкхен премена йолча комиссе дувла. язде укх адресагIа: 364902. г. Грозный, Пушкина, 6. Телефонаш: 2-16-45, 2-46-08.

Партийни вахар: коммуниста нравственни декхар

Ший гIулакх кхоачашдер

Сунженски района «Победа» яхача колхозе се кхаьчача цигарча дикагIволча механизаторах, шоллагIча тракторни бригада трактористах Ермоленко Анатолех дувцилга эггара хьалха аз дехар даьчарех вар боахама партийни комитета секретарь Брынько Валерий Александрович.

— Ермоленко Анатолий сона вовза тоъал ха я, — аьлар цо. — ВЛКСМ Сунженски райкома хьалхара секретарь а волаш, аз болх баьча хана денз вIаши бувзамаш тоссаденнадар тха. Сона из вовзар хьинар дола комсомолец, гIулакха тешшаме вола патриот, вахаре хьинаре позици йола сай къона заманхо санна. ХIаьта хIанз, доккхала а яхац аз из, визза коммунист, перестройке хьалха латта къахьегамхо ва из. ДIахьежача, дIауйла йича, цхьаккха хIама дац, аьнна хеталу из белгалвоаккхаш, дале а аз тамаш еш да цаI — из могга гаргагIерт цунна нах, магнитаца цо уж тIаувзабеш санна. Сел гIорваьнна хьалхавала гIерташ веце а, юстара ваьнна вагIарех вац из тха партийни собранешка. Цига, даим а яхар санна, массаза а гIулакхаца, балхаца дувзаденна а меттахьа кхеташ а хул цо оалаш дола дош, ловш вац из даьсса хабараш делга. Наха юкъе а аьсала, безаме ва. Нагахьа санна уллуврча моллагIча новкъоста киловзал леладойя шийна хIама бIарга ца гуш санна Iергвац из, дешаца а гIулакхаца а меттавоалавергва лоарзагIваьннар, эша гIо дергда. Кхы цхьаькха а да. Наьха балана, сагото гIайгIанна гIо дара оарцагIвала кийча ва из даим а. Саг шийна а ца ховш гIалатваьнна моттиг нийсъелча хозахеташ оамал йолчарех вац Анатолий Валентинович, гIулакх бокъалгахьа даккхара цу сахьате оарцагIвоал из.

Лаьтта лелад ара даькъе молагIдола кердадар юкъедоаладара эггара хьалха оарцагIвоалар къона коммунист Ермоленко Анатолий ва. Цунга, цунца цхьа уйла йолчарга хьежжа шоай гIа нийсбеш хьабоагIа боахамера берригa коммунисташ а парте боацараш а.

МоцагIча хана денз хьадоагIаш дола хIама да цу тайпарча наьха цIераш доккхийча алапашца а язъеш, царех «мастераш» оалаш хилар. Нийса а да из, хIана аьлча цуморчар цIаккха а нийсъялийтац шоай балха тIа брак, дохкац шоай ахьоздел.

— Тха бригада коллективо хьалхедер да кIа, мукх, кхы тайпа дIаювш йола ка болча ялатий культураш, — дувц бригадира Теслович Василий Федоровича. — Перспективе бригада доалахьа мел дола лаьтта арендагIа хьаэца лерхIаш да тхо. Лаьтта леладеча балха практико, дувцилга а доацаш, хьалхадоах къахьегам вIашт Iехьбаккхара кердача системе механизаторащ унинверсалаш эшаргболга. Нагахьа санна механизатора духхьал кIа дIадер мара, шекара свеклаш дIае, царна доал де, хьажкIашта культивировани е, иштта кхыдола лаьттан тIара балхаш де ховш ца хуле, цунна могаргдац биззача боараме арендатора декхар кхоачашде а. Цхьабакъда, хьаэцаргва вай, масала, Ермоленко Анатолий. Дикка ха я соца из вовза, цунна кхай тIа хьабе ца ховш, хетаргахьа, цхьаь цаI болх бац. ТIаккха хIаьта цуморча дика болх бе, лаьттанга дика хьажа а ховш болча наха шеко йоацаш хьаэцаргда арендагIа лаьтта а техника а.

Колхоза правлене председатела Беков Заьлмаха Мурада, цо дийцачоа шийгара тIатехар: — Йизза бокъо а йолаш ала йиш я, коммунист Ермоленко санна болча хьаьналча къахьегамхой кара я тха колхоза кхоане, — аьнна.

Анатолий Валентинович ше а ва иштта хеташ. Тахана рча хьалех дувцаш даим а хьалхадоах цо хIанз хулаш латтача хувцамий, вргалоний лелама цикъарчоа ше а ший новкъостий а дог дизза раьза ца хилар, хIана аьлча, царна хеттача тайпара чакхйоалаш яц из хIанз а. Цудухьа ниа а хьинар а ца кходеш хадданза цхьа позици дIалаца лаьрхIа ба уж. Из я перестройка, демократизаци яра, гласноста позици. Цунна тIехьа даим къовсам лоаттабе а дага ба уж.

А. КОЛЕСНИКОВ.

Эстафета кагирхошка кхоач

Карара шу доладелча денз тIехдика толамаш доахаш, хьинаре къахьегаш хьабоагIа СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода спирт доаккхача производства № 108-110 йолча цеха болхлой. ХIара дийнахьа-буса тIехкхоачашъю цар шоай сменни заданеш, боагIача боарамал лаьгIъялийтац шоаш кийчъеча продукце — этилена дикал. Ала деза, полиэтилен кийчъеча а цох лоархIаме пайда нийбеш хиларах, цудухьа коллектива социалистически декхарий керттера цхьа пункт я хадданза смежникаш бийдалца Iалашбелга. Доккхал а деш, ала йиш йолаш ба тахан цу цеха болхлой тIеххьарча хана шоай смежникаш цу хьакъехьа раьза хургбоаца хIама шоаш нийсдалийтадац, аьнна.

Дукха ха йоацаш капитальни ремонт яьчул тIехьагIа холуш тоабеннаб оборудоване беш бола болх. Реконструкци еча хана дIаоттайир пироконденсат дIаозара эшаш йола насос. Цо дикка лакхъяьй къахьегама овсарле, тоадаьд балха хьалаш. Нийслу, бакъдар аьлча, цу хьакъехьа цхьадола кхоачамбоацараш а. Иштта, масала, хIанз а тIехь болх бе дIайолаялийтаяц езача фракцей цхьа колонна.

Кхыча коллективашка перетарификаци яро, штатни расписани хувцаро пайда бенна а хила тарлу, цхьабакъда, тхона-м цох ве мара хIама хиннадац—яхаш лерхIаш ва цеха начальника заместитель Колотеев Сергей Алексеевич.

— Нагахьа санна цул хьалхагIа лакхерча квалификаце болхло цхьан юкъа воацаш моттиг нийсъелча цун метта кхывар оттаве а цунна цох кхы тIа а эша алапи тIатоха а тха йиш хиннаяле, хIанз из де йиш йолаш дац тхо. Алапен фонда кхом баь хила а тарлу экономисташа, цхьабакъда, производствана цох хьабаьнна цхьаккха а пайда-м бац хьагуш.

Вайна бIарга ма гарра халонаш йолаш я коллективе, цхьабакъда, царех шийна бехказлонаш а ца лехаш, ший берригa низаш, хьинар, знанеш оарцагIйоахаргья цо лакха дикал, овсарле йолаш болх бара, хIаьта цу наькъ тIа лоархIаме гIулакхаш хIанзлехьа кхоачашде аьттув а баьннаб цун. Иштта, масала, соахка массехказа хьалхара моттигаш яьхар цо завода подразделенешта юкъе лоаттаеча социалистически яхье, дуккхаза тийнна цунна карара кара тела вымпел, хIаьта лакхе аз белгал ма даккхара, дика кIийле кийчъяьй карарча шера юххьанца денз лакха хьокхамаш гойтара.

Цеха коллективо доахача къахьегама толамашта юкъе шоай лоархIаме дакъа юкъехкухь лакха говзал йолча кадрови болхлоша. Царех ба, масала, воккхагIвола машинист Григорьев Сергей Алексеевич, йоккхагIа йола аппаратчица Новичихина Надежда Анатольевна, смена кулгалхо Ступакова Ольга Константиновна, кхы дуккха а бараш.

Производства ветеранашта, хьалхалаттарашта уллув хьинаре къахьегаш ба, цар йIаьхий балха опыт, говзал Iома а еш, шоай профессиональни боарам лакхбеш бола кагирхой а. Уж ма бий, тахан кхоана яхар санна, царгара къахьегама эстафета хьа а ийца, цар сийлен гIулакхаш дIаходахьа дезараш. Укх тIеххьарча хана цехе балха венав 10 къона специалист. ХIаьта геттара дог гIоздоаха хIама да царех цхьабараша хIанзлехьа шоаш дикагIа мел йолча оагIорахьара хьагойта хилар а. Царех ва духхьал цхьан шера йолча юкъа воккхагIвола машинист а хинна дIаэтта вола Цыган Игорь, цун гIонча Жуков Александр, аппаратчица Выпришкина Ирина, кхыбараш. Лоацца аьлча, хьалкхийнай къахьегама эстафета хьаэца а из сийленца дIахояхьа а низ кхоачаргбола хьинар дола къона тIехье.

З. АЮВОВ.

•

БЕЛОРУССКИ ССР. «Глоубл технолоджи груп» яхача фирма заказ кхоачашдаьд Белоруссии автозаводо. «БелАЗ-7523» цIи йола 25 машина яьй цига. Уж я 42 тонн мухь дIахьош йола карьерни самосвалаш. Жодински завода продукци итташ мехкашка экспортагIа дIаухийт, 30-негара 180 тоннага кхаччалца мухь дIакхухьаш я уж. ХIанз хьаеш я 250 тонн мухь кхухьаргболча самосвала опытни образец.

СУРТА ТIА: дIаяхийта кийчъяь машинаш.

В. АЛЕШКЕВИЧА сурт.

ТАСС фотохроника.

•

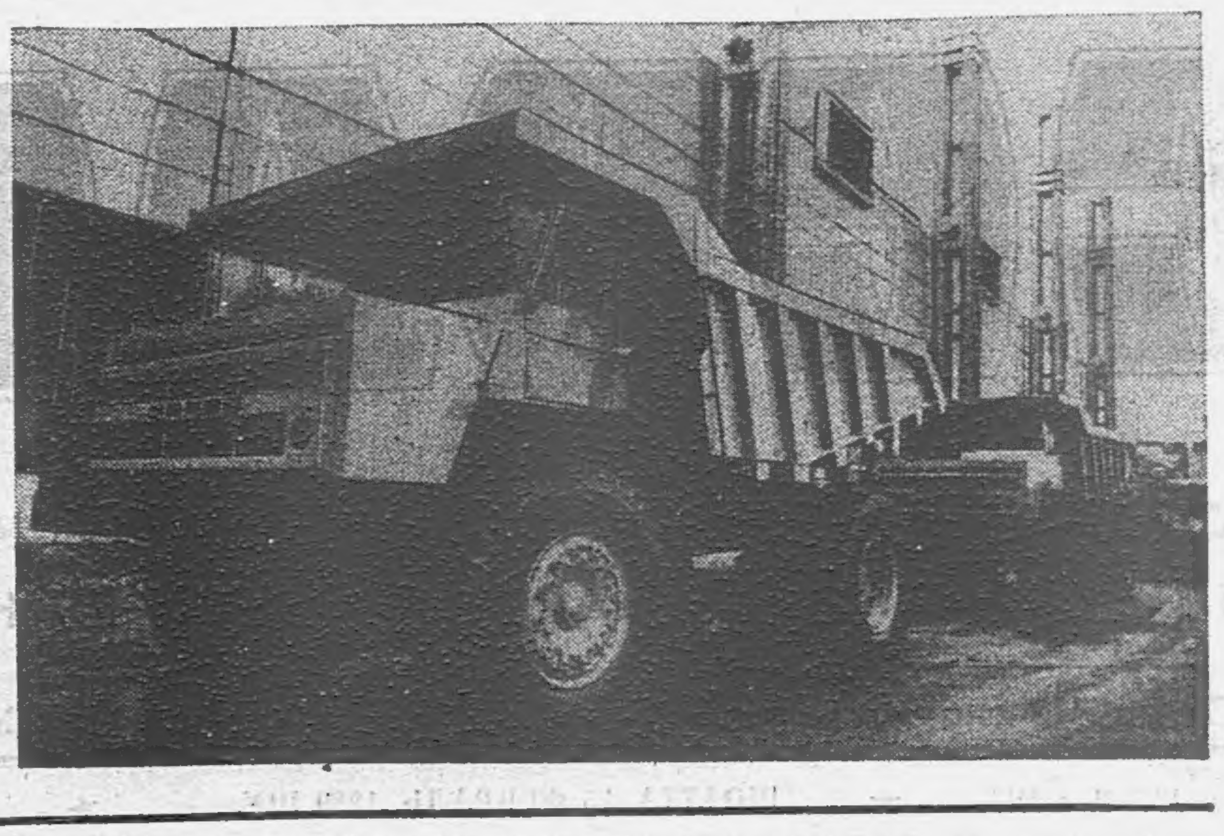

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХIАБАЬ БАЛЕ А...

Шалински района хьайбаш леладерий соахкарча хьокхамашка хьежача цхьан юкъа дега тоам хилар сона. Цох тамаш елга а дацар, хIана аьлча ханал хьалха кхоачашъяьяр цар дулхи шурен йохкара планаш.

Масала, лийрхIар 6800 тонн долаш, шаьлахоша паччахьалкхенна дIачуденнад 7180 тонн дулх, е 106 процент. Из деча доккха дакъа юкъедихьад «Джалка», «Южный», «Искра», «Курчалойский» яхача а кхыча а совхозаша.

Бутт совгIа ха йисаяр соахкара шу чакхдала района хьайбаш леладераша шура йохкара план шоаш кхоачашъяьй аьнна рапорт луча хана. Дикка айбеннабар хIара кхоабача Iаттагара йоаккхача шурий боарам. Из 2514 килограммага дIакхоачабе аьттув баьлар. ХIара бIаь Iатта тIехьа юкъера лаьрхIача 90 Iасилг хьалкхедир. Къе дайна хьайбаш а дикка кIезигделар.

Дале а, садуаш дола хIамаш кIезига дацар района боахаме. Шеко яцар, кхы а лакхагIча хьокхамашка кхача шаьлахошта новкъарле яьраш уж хилар. Царех цхьадарех дувца лов сона.

ЛурчогIа, моттигерча хьайбаш леладераша пачхаьлкхенга ехкар 6854 тонн совгIа шура. Цох 55,7 процент хьалхарча сортагIа яр. ШоллагIча сортагIа йолаш дIачуелар кхо эзар тонн гаргга. ХIаьта цхьаккха сортность йоацаш продукци цхьа процент а яцар.

Соахка дикка лохъелар пачхаьлкхенга йохкача шурий дикал. Хьалхарча сортагIа дIачуеннар ерригача продукцех ах мара хиланзар. Цо района боахамашта даь зе — 179 эзар сом. Шаьлахоша дIададхача шера планал совгIа яькхача шурах доагIачул дукхагIа да из.

Цу хьакъехьара сурт кIаьгга хьахокхаш да района цхьадолча боахамашка этта сурт. Масала, «Джалка» яха совхоз. ЛурчогIа, цо дIачуеннача шурех 84 процент яр хьалхарча сортагIа дIаийцар. Соахка бIарг хилар джалкинцашта. Хьалхарча сортагIа цар дIачуенна шура ерригнех кхоалагIа дакъа а хиланзар. Цудухьа 40 эзар сома гIелделар цар «бохча». Царгара «масал» хьаийцар Куйбышева цIерагIча совхоза хьайбаш леладераша а.

Лакхе ма аллара районо кхоачашъяьй дулх дохкара план а. Новкъа дале а, хьайбаш дорстадара, царна дукхагIа дозал тIакхийтара чотагIа даьдац, из. Из иштта долга хьахьокхаш я ер цифраш. Соахка шаьлахоша дулха комбинате дIачуденнад 2615 бежан. Царех 432 мара дац тIехдаьнна дерста долаш, юкъера дерста 1171 да. Юхедисараш гIийла а чухьа са хилар мара кхы гунахьа хIама доацаш а хиннад. ДIачулуча хьайбай юкъера дозал кхо бIаь килограммага дIакхоачаде а мегадац шаьлахошта. Цох хьахиннар ах миллион сом хIана да аьнна зе.

Ховш ма хиллара, дIачуденнача 350 килограмм дозал долча хьайба маьха паччахьалкхено 35 процент ахча IотIатох. Из деце 172 сом доацаш юс боахаме касса, лохлу наькха алапеш. Ма дарра аьлча, цу лоархIамеча стимулах пайда эцац укхаза.

Дулхах йола план кхы а хьалхагIа кхоачашъе таро йолаш яр район, цхьабакъда, геттара эсала болх бир дIадахача шера моттигера коа тIара олхазараш леладеча фабрикаша. План 350 тонн йолаш «Кавказо» 257 тонн мара котамий дулх дехканзар.

Къаьстта ала деза бройлерни фабриках. Цун коллективо беча балхах тийша дукха да укхаза. Соахка пхи эзар тонн диетически дулх дIачудала дезача цо план 84 процент мара кхоачашъяьяц. Фуаш гулдара план а кхоачашъяьяц шаьлахоша.

Пайда ца эцаш йиса тароннаш я ца аьлча, кхы фу аргда царех? Цул совгIа, хьайбай боахаме дерригa а вIашканийна, вIашкадувзаденна да. Цхьаннахьа нийсъялийта лоадам болаш яц аьнна хета мело лар йоацаш йисац. Хийла моттигаш хул из тIехьагIа чIоагIа Iаткъаш а. Иштта хилар укхаза а.

Карара шу геттара ледара дIадоладир Шалински района хвайбаш леладераша. Из къаьгга хьагойт январа итогаша.

Юххьанца белгалданкхa лов сона цу бетта районо «хьайбай продукци тIакхетийтара лаьрхIа месячник» чакхдаьккхалга. Новкъа дале а, цу лоархIамеча мероприятех гIеттий тесса топ хилар укхаза. Дулхи шурен дохкара боарам алсам ца баларал совгIа, геттара лохбелар. План 525 тонн йолаш, паччахьалкхенна дIачуенна шура 450 тонн а хиланзар.

Из доакъар кIезига хиларах хьадаьнна «беркат» да аьнна хетадала тарлу шоана. Района боахамаша соахка тийнача отчеташка хьежача из иштта дац. ДIадахача шерашка цIаккха а хIанз санна дукха доакъар Iалашдаьдац укхаза. ТIаккха фуд бахьан?

Моттигерча кулгалхошен специалисташен яхачох, новкъарло ер хаоттам ба. Доккха лоа диллад, из бахьан долаш фермашта доакъар хьатIаоза хала хиннад. Каст-каста дIайовча свето соцабаьб тайп-тайпарча механизмай болх.

Саго яхац, хаоттама хьалаш аттачарех да. Цхьабакъда, хила тарлуча халонаша духьа ханнахьа кийчо яьча боахамашка гIулакхаш дуккха дикагIа лел. Масала «Шалинский», Куйбышева цIерагIча совхозий хьайбаш леладераша январь бетта декхараш тIеххоачашдаьд.

Кхыча тайпара сурт да «Джалка», «Предгорный», «Южный», «Искра», «Автуринский», «Московский», «Зори Кавказа» яхача совхозашка. Планаш кхоачаш ца ярал совгIа соахка цу юкъа хиннача хьокхамашта гарга а гIертабац уж.

Эггара новкъагIа дар фуд аьлча, из да цу боахамий цхьабола кулгалхой цу гIулакха кхы Iаяха садуаш ца хилар. Шера шийтта бутт ба, этта хьал тоаде шортта ха я аьнна хет царна. Массарел тамаш йолаш дар районни агропромышленни объединене керттерча зоотехника Тамаев Малика аьннар:

— Оаха укх шера гIа лоаца боахалга дац шура лаьгIъялара бахьан, — велавелар из. — Соахка январе сов чIоагIа товсаденна хиннад тхо. Кастта гургда хьона гIулакх меттаотташ.

ЧIоагIа теша лов цо яхачох. Цхьабакъда, оалаш ма хиллара, кхоана хоттаргъяьнна гIалий цIог хоттанза йисай. Дицде йиш яц толамаш доахараш мело ца еш шу дIадоладаь боахамаш долга. Соахка карагIдаьнначох салоIам баь кулгалхой, фермай болхлой кIезига бац районе. Цу тайпара моттиг нийсъелар, масала, «Московский» яхача совхозе. Ер шу доладуш иштта дика хьокхамаш долча укхазара № 1 йолча шурий-товарни ферма коллектив арендага яла лаьрхIа яр. Опыто хьахьокх, из гIа массадар диста, лаьрхIа, уйла яь мара баккха йиш йоацалга. МТФ коллективо из даьдац оалалга дац.

Юххьанца совхоза кулгалхоша могадир из гIулакх. Цхьабакъда, тIехьагIа цIаьхха «дехкебаьлар» уж. Ферма коллектив шийна хьалхашка латтача декхарех иштта а дика лоархIаю, тIаккха санна эш аренда аьнна хийтар царна. Ма дарра аьлча, хьайбаш леладерий инициатива IотоIайир цар.

МалагIа ба цох хьабаьнна пайда? Дика дIадоладаьча гIулакхах дог ийккхар наьха. Ди тIехьа лохлуш доагIа цар къахьегама хьокхамаш. Масала, январе цар паччахьалкхенга ехка шура 22,9 тонн мара яц. ХIаьта план 55 тонн я. МоллагIвола саг цецваргволаш ледара да фермера хьалаш. Йоацаш я дика кормоцех, хьайбаш леладерий цIа, доахан латтача помещенешка хийцца мух чухьекх, дIа мел хьежача гонга кхоачаш колд я. Кхыметтел доаркашта, бежа Iушта спецовка яла бицлу укхаза. ТIаккха малагIа юхь йолаш хьабеха мегаргба цу тайпара «Iазап» ловча нахагара болх?

Ираза, ферма коллектив хьинарегIа болх бе яьлар феврале. Шура хIара дийнахьа тIанхеташ йоагIа. Цхьан юкъа шера хьалхарча квартала планаш кхоачашъе цун низ кхоачаргбац аьнна хетийташ хьал этта хиннадале а, хIанз из шеко дIайоалаш йоагIа. ЦаI да-кх новкъа, хIаьта а ваьта а цкъа де дезар, вахаро цахаддаш хьалхадоаха хIама тIехьа тетт совхоза кулгалхоша?

Юха а ала лов сона, хьайбай боахаме лоадам боаца хIамаш хилац. Дерригa а теркалде а оза а деза укхаза.

М. КАРТОЕВ.

НАЬХА БЕХК БАЦ

Тоъал ха я «Чечингражданпроекте» агитцентр хьайийлла. Цу чу латт телевизор, деша газеташи журналаши да, шахматаш а, шашкаш а я. Пенаш тIа гойтара агитаци хьалтехай. Политически литература а да агитцентре. Амма, хьабеш болх-м бац. Масала, кхо-йиъ пункт мара йоацаш зIамига я агитцентра балха план. ХIаьта из а кхоачашъяьяц. Укхаза кулгалдеча Дубчак Леонид Александровича йоах:

— Хала нах ба хIанзара бараш. Раьза хилац уж агитцентре бахка. НаIар тIа а ухаш тха агитатораша дехар дича а хIама хилац. Наггахьа вена саг, цхьан сахьата вьгIа а ваьгIе. «со-м кхы воагIаргвац укхаза», аьлле, дIавода.

Атта дац наха демократически оамалаш хьатIаэца. Массе хана хорж амий кампани формально дIайодаш хиннадаь, хIанз иштта хургдац, яхачох тешац уж. Цхьабакъда, из хьал тоадара бехктохкаме эггара хьалха агитцентраш я. ХIаьта, «хала пах ба хIанзара бараш», — яхаш цар болхлой багIе, гIулакх хургдац. Хьавенача сага, сагот а денна, кхы юха воагIаргвоацаш чIоагIо еш хилар, алхха агитаторий бехк мара, кхы хIама дац. «Знание» яхача общества лектораш бар, агитцентре бахка безам болаш, амма нах вIашагIа ца тохалуш дисар из гIулакх.

Л. А. Дубчака дийцар бакъ хила а мегар, кхыча агитцентраша а «Чечингражданпроект» йоаллачо санна болх боре. Цхьабакъда из иштта дац.

№ 5 йолча училище 10 январе болх бе йолаеннай агитцентр. Дика вIаштIехьъяьккха гойтара агитаци а Iалашъяь, политически литература а хиларал совгIа, болх дика беш а цун коллектив. Из белгалбу укхазарча агитцентра балха экрано. Шоай плана тIа яздаьчох дукха гIулакхаш даьд агитатораша: харжархой гул а баь хоржамий лостамах а маIанах а дийцад, «Знание» яхача общества лектораш а хан-ханнахьа хьоашалгIа боагIа укхаза, парте обкома тIеххьарча пленума чулоацамах лаьца лекци йийшай харжархошта.

Агитцентра заведующи заместитела Сагалов Анатолий Дмитриевича дувц:

— Къоначa харжархошта кхетам балара болх а бу оаха. Дукха ха йоацаш агитцентре цар вIашагIкхетар хилар ветеранашца. Кагирхошта лекци - концерт оттадаьд вай филармоне артисташ.

Кастта, депутаталла кандидаташ ба агитцентре бахка безаш.

— Хьалха хинначунна вIалла тара яц хIанзара хоржамашта хьалхара кампани, — йоах Анатолий Дмитриевича. — Кандидаташ лакхера ца оттабеш, наха шоаш увттабаь ба. Харжархой общественни хьинар лакхденнад. ХIанз цара балаш а царна бакъахьа хетар а дIаяздеш да тхо, тIаккха из дерригa а кандидаташта дIахайтаргда. ХIара мандата тIехьа ши кандидат воландаь царна юкъе яхь хургья, дикагIа вар харжа аттагIа а хургда.

Ч. МАНОЛИС.

ЦУ ХАЛАЧА ШЕРАШКА

«Ала доагIа цу халача шерашка шоай къахетамца а дог лазарца а нохчийн гIалгIайн халкъаш кхел екъаш хинна ца Iеш, царна гIо деш, нийсхо котъяргхиларах бола цар тешам чIоагIбеш хинначарех а. ХIаьта чIоагIа лоархIаме да дIанхача ханий трагически оагIонех дувцача хана цхьан минота а исторе бирса урокаш вай ийц ца ялийтар, хIанзарча а хьатIайоагIача а тIехьенна шоай бIарга са санна моллагIча волюнтаризмах вай керттера рузкъа - халкъий доттагIал лораделга дагадоагI а ш хилар», — аьннад КПСС Нохч-ГIалгIай обкома II-ча пленуме яьча доклада тIа. Уж Iодийшача сона дагаехар сай халкъа вахара трагически оагIонаш, вешта аьлча, цу гаьнарча 1944-ча шерара февральски гIайгIане Iуйре, гаьнарча малхбоалехьа, бихьа бIаьхен халеи никъ, цига, СибарегIа, яьккхача хана сталинизмо тIаенача къизала кIалхара довла гIо даь дика нах.

ИИС ШУ даьнна кIаьнк вар со цу хана. ТIа да воацаш диса тхо, бархI бер а кхоабаш, лоаман юрта Лаьжга яхар тха нана. Атта дацар тха вахар, эшаш дукха дар. Цхьабакъда, цу къеча вахарах а даьхар тхо халкъа моастагIий Сталинеи Берияи лоIамо.

Тахан санна дагадоагIа, цул хьалхарча бIарччача дийнахьа, кхатилла дахча да даха хьунагIа а хинна цIадаьхкачул тIехьагIа, сои сол воккхагIвола вошеи сов кIаьддаларах хайра пхьор ца дуаш, Iодийша. Сатоссаш наIарах а корах а техача хIамо унзардаьха гIовттадир тхо. Нанас ниI хьайийллача цIагIа чуваьлар цхьа эпсари автоматаш начъяда ши салтеи. Цул хьалхагIа дукхазза а тханцига хиннавар царех цаI. Цхьабакъда, хIанз хьалха санна, безаме вацар из, тхона хьалхашка цхьан хIаман ше бехке волаш мо мара йистхилацар. Шо тахан Iодохьийташ да, кийчо яра ткъаь пхиъ минот лу шоана, аьлар эсара. ХIанз а духьала латт сона: ше фу дергда ца ховш ювлаеннача латтийса тхоай нана. ТIаккха мухь а баьнна елха йолаелар из. Цун тIехьа белха болабелар са йижарий. Белхар кхалнах, елхар сигале...

Цу Iай вIалла а йоачан йоацаш лаьтта яле а, дохк доаллаш, дерзагIа елхаш; шийла енаяр из февральски Iуйре.

Тхо, лоаман юртарча йоаккха йоацача юххьанцарча школа дешархой, дегаш гIоздаьнна дезде лерхIаш хинна ЦIеча Эскара ди, тхо мехкатIа доаха гIайгIанца дена ди а хинна дIаэттар. Сона дицлац иштта йоккха сагото тIанкхьча, ше фу дергда ца ховш корзагIаьнна хьувзача тха нана бIарахьежаш лаьттача салтечун басилга тIа гIолла боккха хи тIадам Iоболабенна. Кхача дукхагIа хьаэца, хIамаш-м хьахургъя, — йоахар цо. — Цхьабакъда, тха вIаштIехьдацар нара хьаийцар мара, е кхача а е хIамаш а хьаэца. Шийтта шера бIаргаш дайна, метта ягIа, бIаь шерагахьа леста тха даьнана тIахоаяьча ши чарх йолча зIамигача ворда тIа кхы хIама тIайнлла моттиг яцар. Из ворда хьалха а йолаш, Лаьжгара «Армхи» яхача санаторе кхаччалца гIаш доаладир тхо. Цигга мара тIехьа кхензар тхона, цу Iуйрийна собране кхайк, аьнна, дIавнга хинна тха даь вешийвоI Хьадрис. Цунна геттара а хала дар гIаш ва. Кхо бутт а баьннабацар кхаьннахьа човнаш а хинна, тIем тIара Ленинград лораеш хинначара из цIавена.

Тха юрта мел вола саг Армхи Iокхаьчачул тIехьагIа машинаш тIа а хоаваь, Пхьимате IокIалваьккхар. Дукха ха яьккхар оаха цига.

Делкъел тIехьагIа цига хьааха йолаелар йоккхий грузовой машинаш. ТIаккха хьайбаш санна цар тIа а детта, дерригаш город Орджоникидзерча цхьан товарни станце дIадигар тхо. Ди сайрангахьа лестадар. Тоха са доацаш шелденнадар тхо. Меца дар. Еррига сигале тха къина елхаш санна, делха доладелар бIарччача Iан а ца дийлха лоа. ДагайоагIа тIехьнахьа тхов хилар мара кхы тхо дIоахде хIама йоацача цу шийлача станце машаштеи ювргIаштеи юкъе хьоарчадаьча тхона гаьннара бIархьежаш елхаш лаьтта эрсий ши кхалсаг. Цу хана-м аз дика кхетадацар уж хIана белх. ТIехьагIа кхийттар со цох. Са а, бIаьш, эзараш болча са мехкахой а къахетам бе, тхога енa гIелал екъа баьхка хиннабар уж. Бийса хилар, хьайбаш санна тхо, товарни вагона тIа доахаш. Бакъда, цу чу а арахьарчул йIайхагIа яцар. Яцар сердал. Тха цхьан юртара тайп-тайпара тайпаш дола боккхийнах, бархI дезалкховзткъа совгIа саг вар цу чу. Готта, геттара а готта яр вагона чу, Iовужилга-м дагадоха а дезацар. Низткъа мара Iоха моттиг яцар, бацар кхача. Цул а новкъагIа дар нишча ваха моттиг ца хилар. Велхар боккхий нах, делхар бераш. Шоай саготоний теш хила, яхаш даьлага кхайкар уж, шоашта а, бераштa а из боккха бала качбехкараштa вий кхайкайора.

24 феврале, сатоссаш йолаелар тха поезд. Цунца дIаболабелар 17 ден-бус бихьа никъ. ХIанз а дегIа тIара зулам гIовт са оахаша бихьа из шийла, меца, гIайгIане никъ дагабехача.

«Мискаш яI. Ма йоккха хало Iайшар - кх из никъ оаха хьош, маIача наха хьалхашка Iоховша ца лоархIабеш, нищка баха эхь хеташ хиннача кхалнаха, къаьстта а мехкараша. Цхьабакъда, деналах боханзар уж, эздел дохадинзар цар. Из бахьан долаш, дег тIара баркал царна!

Цу халача наькъагIа долхаш, ираза тха вагона чу хиннарех цхьаккха саг валанзар. Цхьабакъда, бIаргабайра байна нах лайх дIабехкаш. Царна тIаенар яр кхы а йоккхагIа гIайгIа.

ГАЬНАРЧА Казахстана Акмолински областа Джаксы яхача станце кхаьчар тха поезд. 1944 шера, март бетта цхьан сарахьа. Лай тIа Iодаьхар тхо. ДагадоагIа: шишша уст бежача соалозашца тхона духьала мел баьхкараш казахаш бар. ЦаI мара эрсий мотт ховш саг вацар царна юкъе. Вешта, тхона юкъе а вацар цхьа Хьадрис воацар эрсий мотт дика ховш.

ТIехьашкахьа лергаш Iодада царна тIатийхка кхаьнхех а цогала цIокех а яь йоккхий кийнаш, тIайнйха йIаьхий кетараш, шоаш тоадаьча кхакхех яь сийрда мора бос бола хачеш, шера, бортигаш йола йоккхий иккаш - акха хетар из дерригa, кхерар со а, са ханара дола бераш а. Цхьабакъда, уж тхох кхы а чIоагIагIа кхераш хиннабар. Царга дийца хиннадар: «Халкъа моастагIий, нах боабу нах боагIа, шоана, лоралелаш царех».

Бакъдар, аьлча, тхоашта духьала баьхнараш къахетаме, дика нах хиларах кхийттар тхо цу станцера шерча соалозашца тхоаш новкъа даьлча. ХIаьта шоашка дийцар харц хинналгах дIакхийтта хила безаш бар уж а. Цунца дIадоладелар, сталинско-бериевски лоIамах цхьаккха а бехк боаццаше а хIалакде, фу хоададе дагахьа СибарегIа Iобахийтачарнеи казахаштеи юкъера доттагIал. Станце Джаксера даьнна кхаь денкхаь бус тхо долхаш, хIара юрта, хьайбай ферме тхо кхаьчача, шоашка йолча таронех безаме тIаэцар, хьоашал дора тхона моттигерча наха.

КIаьдденна, мецденна тхо, юххера а Балталы яхача юрта саррахьа дIакхаьчача, шоаш цIагIа хьаяь йIайха маькхаши ета шуреи яхьаш тхоашта духьала баьхка нах цIаккха бицлургбац! Машаштеи ювргIаштеи юкъе а доахкаш, соалозаш тIара Iодоаха тхо — бераш — бIаргадайча белхар казахий кхалнах. ХIанз а лерге латт сона «Айналайн! Буларам аш балалар, гIой! Кхудай сакхтасын! (Нана яларгаш! Ераша-м бераш ма дий, дала лорадолда шо»), — яхаш эггара хьалха цар багагIара даьнна дешаш. Топпара кIийлен тIа ча тесса, пишка чу къухьаргех цIи йийза йIайха яр тхо чудаьха тол. Итт сагах латта тха дезали, иштта тха тайпагIа кхы ши дезали бар шин цIалгах латтача цу тола чу. ХIаьта а йоккха паргIато хетар тхона, цу бус тхоашка кхаьчачох...

Дукха ца гоаш, бIаьсти яьлар. БокнхагIбараш, кхал а маIа а мел бараш, цу юртарча колхоза кхашка балха бахар. Гота араяла цхьаккха трактор яцар колхозе. Ялх уст дукъагIа а беже техкадора нух. Кхалнах, мехкарий бар шерч лехкараш, маIача наха нух леладора, аьхача лаьтта фу дIатоссар. Кер хьалбиззал яа хIама яцар. Кавказе дахача хана 3-ча классе дешаш хинна со а, иштта со санна кхыдола а бераш, дIахо деша йиш йоацаш дисар, казахий меттала дешар хьеха зIамига юххьанцара школа мара цига ца хиларах.

„СИХА йода ха», оал. Цхьабакъда, цу халача шерашка-м из вIалла а меттахьа ца йоалаш санна хетар. ДIаьха дар денош, наб ца кхета бийсаш. ХIаьта а ахка хьатIакхаьчача, кIезига «паргIата» баьлар нах. Кер биззал даа хIама деце а, маьлхе Io а хайша, бIоахбала йиш яр. Цхьабакъда, гаьнаяланзар из «паргIато» а. ГIайгIанои моцалои кIалбитача наха хила доладелар тайп-тайпара инфекционни лазараш. ДукхагIа дIакхухьар пар бераши боккхий нахи. Къаьстта а чIоагIа «мангал хьекхар», цу лазараша 1944—45 шера гуйран-Iан замалахьа. Цхьаболча дезалашта юкъера кхоъ - виъ саг дIавоалар. Сона цIаккха а йицлац цу шера ше цхьаь йисачул тIехьагIа моцалои шелалои кIал а йита, йийста шийлача отар чу енна илла тха юртара цхьа йоккха саг. ДIабаьлар цу шера тха даьнанеи эггара зIамагIа вола вошеи. ХIаьта, СибарегIа оаха яьккхача хана верригаш пхи саг дIаваьлар духхьал тха цхьан дезалера. ДагадоагIа уж кхераме лазараш сихденна дIа-юха даьржача хана а тхо цхьаь дитанзар. КIалхарча наха шура, тIоа, казахий кхурташ, кIа, борц кхухьар тхона. Веннар дIаволла гIо дора. ХIаьта чIоагIа шелалл эттача ца бовш юхебиса спецпереселенцаш шо-шоай йIайхача фусамашка дIабигар цар. Iаьдало «Даьхе ехка моастагIий» лоархIаш хиннача нахах цар иштта къахетам баь хиннабецаре фу хинна хургдар кхетаде хала мичад.

ХIанз тешшаме ала йиш я: нагахьа санна 40 градус шелал йолаш, бIарг хьал ца локхийташ дарц хьекхаш хиннача цу Iай, колхоза хьайбай ферма заведующе Оразбаев Толегенеи цун сесага Кайниненеи тхо шоай фусаме чудита хиннадецаре, тхо дийна дуссаргдацар.

Цу унзарча шерашка оахоша текхача халонех йола уж эпизодаш аз кхувлац сай юртахой къонахчалах беха, халонех кхерабенна хьайзаб ала. Из бакъдац, сел йоккха харцо, бала тIабена бале а, беха бацар уж. Тешар гайнаганза шоай бокъо яргхиларах.

Из Iа чакх ма даьллинге, тхоца Iобига нах шоаш бохбохалуча бесса цигара кхычахьа баха дIабахар. Цкъа вай гаргара нах хьа а леха, тIаккха шо дIадугаргда аз, аьнна, ший дезалца, Кокчетавски областе дIавахар тха даьвеший воI Хьадрис. Цул тIехьагIа дукха ха ялале, спецпереселенцашта йола сталински режим кхы а чIоагIъяларах, из юхавайтанзар. ТIава, гIо де цхьаккха а гаргара саг воацаш, наьнаца цхьаь дисар тхо.

Диъ шера лаьттача халача тIемо шоаш геттара кIалбитабале а, маькхаца, шурийца, тухаца гIо дора тхона цу юртарча наха. Цхьабакъда, берриrаш а бацар иштта къахетаме. Болаш бар къиза дегаш дараш а. ДагадоагIа, тIом чакхбаьнначул тIехьагIа аьхки дар из. ДIайхача лазарах цамогаш хинна ла — воал, яхаш шин бетта метта а илла, чIоагIа тишвенна, халла мара дIалела ца могаш хиннача, тIем тIа яь човнаш хIанз а бокъонца ерзанза волча, цу юртара нийсбеннача спецпереселенций бригадир лоархIаш хиннача Хьадриса: «Хьа бандиташ берригаш а хIана бац болх беш, шоаш сенна дахкийтад-хаций хьона? Кхоана уж берригаш а балха ара ца боале, эггара хьалха хьо дIавоаккхаргва аз», яхаш коменданто тепча тIа а увттаеш, кхеставаь. Бакъда, цунах кхеравеланзар, веха хьовзанзар Хьадрис.

ЦУ ХАЛАЧА шерашка цхьанна сага, цхьаккха халонна магацар са мехкахой гораоттабе, вахарцара цар безам дIабаккха, бакъдар котдаргхиларах, бола тешам дIабаккха.

1945—1946 дешара шу доладелча цу юртарча казахий метталарча юххьанцарча школе цхьоалагIча классе деша дахар сои зIамагIвола Iадрахьмани. Атта дацар ца ховча метта деша. Тетрадаш, шаькъа, ручкаш, деша книжкаш дацар. Тишача книжкай листаш тIа газета юхкалгаш тIа, пишка тIабоаллача боккхача чона яьх хьабаькхача кIурзагIа даьча шаькъаца дора оаха йоазув. Из дерригa а дIадаьлча, меца бар кер, шийла яр.

БоккхагIболча йижарашен вошаси колхозе болх бора, оаха школе дешар, каникулах долча хана манха боанкхача йол, хьокхача болх а беш. Оахам тIеи цонашкеи когаш берзан дукха леларах, мIараш кхоачаяле цIий Iоухаш хулар тхо. ХIаьта оаха хIанз тхоайла бувца мотт а хинна дIаэттабар казахий мотт, наьна мотт бицлуш боагIар.

Хоржамашта накъадолхаш

НАЬХА ТЕШАМ БЕННАБ ЦОХ

Ткъаьи пхиъ шу совгIа ха я коммунист Борщев Николай Николаевича Гудермесски локомотивни депо машинисталла болх бу. Инициатива йолаш а шийна тIадилла гIулакх кхоачащдеш а саг ва из.

Гудермесе ваьв Николай, цига хьалкхийнав. Юкъера школа йистеяьккхачул тIехьагIа дIахо ше дергдолчун дукха уйла е езаш вацар из — хьалхе а денз лаьрхIадар цо машиннаькъахо ше хургхилар. Цудухьа дийша воаллаше а машинистий помощникаш Iомабеча курсашка вахар из. Уж чакхъяьхачул тIехьагIа Николай балха отт Гудермесски локомотивни депо.

МоллагIча коллективе наха безаш а цар сий деш а ба, кхыбарий букъ тIехьашка а ца лечкъаш, шоашта аьттув а ца лехаш халагIа дола дукъ шоашта тIаэцараш. ХIаьта ше царех волга хьагойтар къонача болхлочо кердача коллективе ше хьавенача хьалхарча деношка денз. Иштта болх беш дукха ха ялалехьа Советски Эскаре гIулакх де тIавийхар зIамсаг. Ши шу даьлча цигара цIавера Николай бIухочун декхар лерттIа кхоачашдарах енна массехк Сийлен грамота а яхьаш, хIаьта цун послужной листа тIа дIаяздаь хинна командоване баркал оалаш дола йоазош чот а йоацаш дукха дар. Коллективе юхавенар вар сакхетам чIоагIбенна, дегIа-низа ондаваьнна, дикачоа а вочоа а ниIсса мах бе ховш вола саг. Цу шерре а, болх беш волашше, деша отт из тепловозийи электровозийи машинисташ Iомабеш йолча сайрийнарча курсашка.

ДIа-хьа лелаш болх бе безарца дувзаденна дукха моттигаш нийслора дешара из тIеравувла везаш, цхьабакъда гIулакх гоал ца далийтара никъ корабир къонача специалиста. ВоккхагIбарий гIонца ше Iомайора цо юкъагIийса темаш, курсий преподавателаша еча консультацешка ухар каст-каста. Хетаргахьа, цун новкъосташа, депо машинисташа-инструкторашa, инженерaша иштта дика цунга бIарглекха беца ре аьттув ца бала а тарлора цун ший дешар тIа.

Цу юкъа массане а бага ваха вувцаш вар из, цун дикагIа йола сага оамалаш белгал а йоахаш. Уллув къахьегараша ца зувш дисанзар балха тIера из волга, духьалъэтта халонаш эшае низ дIакхоачаш, ший гIулакх дика довзаш, бакъдолчоа тIакхувш из волга. Хьаькъал долаш, кIоаргга чулоацам а маIан а долаш хулар моллагIча проблема хьанъехьа дувцаш цо оалаш дола дош, ший балха тIа цIенхаштта лорайора цо оборудованена доал дара бокъонаш, халача хьале нийса никъ лаха ховра. Цу дерригне а гIо даьд цунна ший профессегIа гIорваьнна вола говзанча а хинна дIаоттара.

Ший йIаьха опыт, лакха говзал камаьрша дIайовзийт тахан Н. Борщева шийца уллув болх беш болча кагирхошта. ХIара шера тIа-тIа дукхагIа хулаш латта пенсе болхача ветераний кога метта депо хьаухаш бола къона болхлой, цудухьа мах баь варгвоацаш боккха лоархIам болаш я Н. Борщева яр санна лакха говзал йолча мастерий опыт, къоначарна цар луш бола хьехам. Шовзткъанел совгIа къона специалист Iомаваьв Николай Николаевича ше. Царна ба локомотивни депо дикагIбарех лоархIаш бола машинисташ Петренко Владимир, Осмаев Султан, Павлюков Владимир, Мацуев ИсмаIал, Кандыба Михаил, кхы дукккхабараш. Цар массане йоккхача Iимерзалца дувц шоай хьехамчох.

Гудермесски локомотивни депо дикагIболча машинистех деза мовхьаш кхухьарех цаI ва Н. Борщев. 1988 шера шовзткъеи иттнел дукхагIа деза мовхьаш леладу составаш дIайингай цо, нормагIа доагIачул совгIа дIадихьа мовхьаш 40 эзар тонн гаргга да.

ХIанзара хоржамаш дара кампани дIайолалушше а СССР халкъа депутаталла кандидат оттаваьв из коллективо, дикагIвола машинист, наьха дег гIара вола саг, производства дикагIвола новатор из хиларах тарра. Къулбаседа Кавказа эггара дикагIйолчарех цаI лоархIаш йолча Гудермесски локомотивни депо коллектива хьашташ лерраггIа кхоачашделга Iалашдергда кагирхой хьехамча волча Н. Борщева СССР Лакхехьарча Совете халкъа депутаталла из хержача, аьнна хеташ ба укхазара нах. Цунна тешал деш дар СССР халкъа депутаталла кандидат оттавара депо коллективе хиннача собране этта хьал а. Духхьашха кандидатураш ювцача хана белгалъяьраш яр ши кандидатура цун яри депо слесара А. Мацуцина яри. Кхаж тассаро хьагойтар дуккхагIбараш Николай Николаевича тIехьа хинналга.

Дерригача технико-экономически хьокхамех йола соахкарча шера план кхоачашьяй Гудермесски локомотивни депо коллективо. ТIехкхоачашъяьй ремонт яра программа, 15 процент лакхъяьй къахьегама овсарле. Цу толама юкъе доккха ший дакъа юкъедихьарех ва коммунист Борщев Николай Николаевич. Хьинар дола общественник, кагирхой хьехамча массехназа керте латташ хинна в депо производственни подразделенешта юкъе шерра яьржача социалистически яхье даим а хьалхалаттарий мугIарашка хьайоагIаш йолча колонна партийни организацена. Цу дерригнена а боккха мах бар да наха СССР халкъа депутаталла кандидат из оттаваь хилар.

Н. БОРИСОВ,
тха штате воаца корреспондент.

Города тIеххьара цIеношчакхдоаллача дIадолалу Грозненски района «Пригородный» яхача совхоза кхаши сомий бешамаши. ХIанз цига бIарггаго йиш я полиэтиленови пленка тIатеха йинъ теплица а. Цар майда — 1650 квадратни метр.

ЙIАЙХА Я ТЕПЛИЦАШКА

Теплицаш хьаеча хьинаре дакъа лаьцар гIишлонхоша Юнусов Хаважа, Асабаев Салмана, Миронов Ивана. Уж берригa болх баь а баьннабацар Джабраилов Хоза керте латтача арендни бригада доакъошхоша укхаза Iаьржа лаьттеи кхоц хьатIаозача хана. Лаьттеи кхоц теплицашка Iо а дехка, дIа-хьа нийсдир цар. Баьцадаараш леладеш, йоккха опыт Iоаяьча Ахмадова Аьсета, Озиева Тамарас, Ишхаева Маликас, Шамаева Зулпас лерттIа грядкаш хьа а яь, дIайха хий а теха, бIаьстан юххье кхоачача капуца гIи дIадийра цига. ТIаккха кочегара Абатаев Ахьмада калорифер хьалсегар, пленка тIатеха хьадаьча цIенолгашка «бIаьсти» оттаеш. Дийнахьа геттара Iимерца хул теплицашка. ТIаккха Ахьмада фортачка хьа а дийлле, арара фо чудойт.

Цхьаццанахьа капуца зIийргаш гучадоалаш латт. Царга бIарг лонхаш, эшаш дола агротехнически гIулакх деш хьувз бригадир Джабраилова.

С.-М. ЯСУЕВ.

Динза даргдоацар

Доккхийи бехктокхамеи да карарча пятилетка диълагIча шера республика агропромышленни болхлошта хьалхашка латта декхараш. Дика вIаштIехьдаьккха чакхдаккха деза хьайбаш Iангара доахилга. Цунах тийша да къахьегамхой кхоачам боллаш шураца, дулхаца, даьттаца, хьайбай кхыча продукташца Iалашбар.

Уж декхараш толаме кхоачашдар тийша да хьайбай боахама интенсификаци ярах, уж дебадарах, инфекционни, инвазионни лазарех лорадарах, царна ший ханнахьа эша дарба дарах. Инфекционни инвазионни лазар кхийтта хьайбаш во деб, доахана лохъю луш йола шура, дулха кхоабача хьайбашта лоадама дозал тIаьхетац. Уж бахьанаш долаш юрта боахама доккха зе ду.

Жа дахка долалу ха хьатIакхаьчай. Из кампани толаме чакхъяккха йиш хургья, нагахьа санна хьалхе а тешаме, дика кийчо йой. Дахкаш дола жа латтаргдола кошараш, лазарашта духьала дезинфекци а яь, нувхех, кхох цIенъяь хила еза. Хьалхе а кхоачам боллаш Iалашъе еза дика йол, минеральни подкормкаш, кIалхьарцара эша ча, молхаш. Цу дерригнеца кхоачам мишта бу хадданза хьожаш хила беза зооветеринарни болхлой.

Из динза даргдоацар тешшаме ца дича, бригадашка дукха Iоахарий далар кхерам болаш да. Атта лата мег некробактериоз яха лазар. Цунах цамогаш хиннача Iаьхара баге йох, тIехьагIа чура органаш а хIалакхила мег. Иштта из нийсделча Iаьхар ла.

Баге ехача дарба дара пайда эца беза цхьан процентах латтача марганцевокисли калияхи антибиотикий эмульсехи. Лазар хала чакхдоалаш хилча, Iаьхара хIара килограмма 20 эзар единица кхоачийташ е дибиомицинаца, 50 эзар единица кхоачийташ е дитетрациклинаца маха тоха беза. Лазар ца даржийтара, цамогаш дола Iоахарий кхычарех хьа а къоастадаь леладе деза, кошараш хан-ханахьа цIен а еш, девинфекци а еш.

Геттара кхераме я Iоахарашта гельминтозаш, къаьстта инвазированноста тIахьожам ца лоаттабеча боахамашка. Из лазар ца латийтара хан-ханахьа копрологически тохкамаш де деза, цун итогашка хьежжа дарбан - профилактически гIулакхаш чакх а доахаш.

ЧIоагтIа кхераме да фасцилез яха лазар а. Цунах кIалхарбоаккхаш устагIа дарба дара, хIара килограмма 0,2—0,3 грамм кхоачийташ концентрированни доакъарца цхьана е гексихол, 6—8 миллиграмм кхоачийташ е дертил луш дегельмистизаци е еза. Лазар чIоагIделча хIара килограмма 1,50 миллиграмм кхоачийташ е ацамидофон е, ацетвикол яла еза устагIа доакъарца.

ДегIа эсала долча жана, къаьстта а къона долчарна, март бетта диктиокаулез, нематодираз, кхы тайпа стренгилятозаш хила тарлуче. Уж инвазииш хилча дарба деш пайда эца беза укх

Специалиста хьехамаш

препаратех: устагIа хIара килограмма 50—60 миллиграмм кхоачийташ концентрированни доакъарца луш панакура гранулятах, итт килограмма ши грамм кхоачийташ мебенвета гранулех, 15 милеграмм цхьан килограмма кхоачийташ нилвермах. ТIеххьарчунца маха тоха беза.

Март бетта тIеххьарча деношка Iоахарий эхинококкозах цамогаш хила тарлу. Из лазар ца кхетийтара жа Iулащцеи фермашнеи лелача жIалешта дегельминтизаци е еза. Цу гIулакха пайда эца беза укх препаратех: цхьа килограмм дозала 5 миллиграмм кхоачийташ дронцитах, 0,004 грамм кхоачийташ арекоминах, 0,25 грамм кхоачийташ фенасолах. Цу молхашца маьхий детта деза. Боахамий кулгалхошеи зооветспециалисташеи йоакхо е еза жарч ма эшша минеральни брикеташца — мотхьенхарашца Iалашдара.

Щелковской, Наурски, Надтеречни районий даьгIенашка бIаьстан юххье доажадеш, жерч энтеротоксемия яха лазар кхийтта цамогаш хулаш моттигаш нийсъяла тарлу. ХIана аьлча, цу хана даьгIенашка буц къе а йолаш уж дизац. Цудухьа доажаде арадахалехьа Iуйрийна хьайбашта тоъал йол телаш ца хилча, жа гIел а луш лазарашта духьалъотта низ боацаш дус.

Цамогаш хила доладеналга гучадаьлча, ара а ца доахаш чусоцадаь кхаба деза жа. Иштта леладе доладаьчул тIехьагIа ши-кхо ди даьлча уж цамогаш хулаш нийслой, царна маьхий детта деза бивалентни, гипериммунни сывороткаца, хIаьта 12—14 ди даьлча вакцинаца.

БIаьсти диагностически тохкамаш делга лохдича къаьстта а Сунженски, Шалински, Грозненски, Гудермесски районашка доахана юкъе шерра даржа мегаш да бруцеллез, туберкулез яха лазараш. Иштта из нийс ца далийтара, района керттерча ветеринарни лораша, ветлабораторей заведующешца цхьана, цу лазарий инфекци гучаяккхара еррнгача фермашка тохкамаш делга Iалашде деза, уж лазараш ца даржийтара чакхйоахаргйолча ветеринарно - санитарни, лаьрхIа йолча кхыча мероприятеи план оттае еза, цу хьакъехьа боахамашка беча балха хадданза тIахьожам а лоаттабеш. ХIара колхозе, совхозе, доалахьара доахан леладеча моттиге лаьрххIа кийчваь цхьацца ветспециалист хилийта веза.

Туберкулезах, бруцеллезах цамогаш долаш шера юкъера лаьрхIача 25 процент доахан гучадаьлча, ферме уж дерригаш а ца хийцача даргдац, дарба дара. ХIаьта кердадараш дIаоттадалехьа ветеринарносанитарни балхаш чакхдаха деза.

Дахка кийчденна, дахка доахан къаьстта ца леладеча, доахана шамарашта лазар кхийттадий е дац хара хан - ханахьа тохкамаш деш доацача, хьайбаш чусоцадаь лоаттадеча юкъа мастит яха лазар дола доахан алсамдовла мег. ХIаьта укх хана уж къаьстта дукха дахк. Цудухьа дахка деза ха гарганхаьчача, доахана хадданза тIахьожам лоаттабе беза ветспециалисташа, мастит яха лазар кхийтта белгало гучаяьлча ханнахьа дарба де кхоабергболаш.

Республика шаьрача районашка укхача боахамашка леладеча доахана цIока кIала гувро дахкача фуэх хьахинна личинкаш дийнлургья март, апрель бетта. Доахана тIара уж лаьтта легаргйоацаш, царех гувраш хьахургдоацаш хIама де деза. Колхозий, совхозий, доалахьа долча дерригача доаханга хьежа а хьежа, цIока кIала личинкаш яраш гучадаьлча, уж йоаяра хьайбана молхашца тIагIолла обработка е еза. Личинкаш Iайначча моттига диоксафос тIайотта, е хица эзь 4 процентах латта хлорофос букъа тIа гIолла хьанха еза.

БIаьсти йIоахлушше а хьайбай цIий толхадеш йола фашкарг дийнлургйолаш я. Из ший ханнахьа хIалакье йиш хургйолаш, хIанззе а мел эшар Iалашде деза. Кийча хилийта еза доахан лувчадара ваннеш, опрыскивателаш, молхаш тохаш йола кхытайпа инвентарь, хилийта еза тоъал эша молхаш, къаьстта а акарицидни, химиотерапевтически яраш.

Воахамий кулгалхой, зооветеринарни болхлой бицбала йиш яц, хьайбашта хулача лазарашта духьала профилактика яр, цар продукци алсамъяккхара лоархIаме таро хиларах.

В. ДИКАЕВ,
Нохч - ГIалгIай НИВС паразитологически лаборатора заведующи, ветеринарни Iилмай кандидат.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

1989 шера ахкан замалахьа КНДР столице Пхеньяне шоай фестивале гуллургба дерригача дунен кагийча наьха викалаш.

КНДР арахийца йола плакаташ — «Антиимпериалистически барт-цхьоагIонна, машара, къамашта юкъерча доттагIалла тIехьа», яха девиз а йолаш, йолча, кагийча наьхеи студентийи дерригача дунен фестивала дика идеалаш наха йовзийтара лаьрхIа я. Уж дикагIа лоархIачарех я республике хургйолча форума значокий, плакатий, кхыйолча символикай конкурсе, цу конкурсе дакъа лаьцар профессиональни художникаша а любителаша а.

СУРТА ТIА: кагийча наьхеи студентийи Дерригача дунен XIII фестивала арахийцача плакатех цаI.

ЦТАК сурт.—ТАСС.

МАШАРГА ДОГДОАХАШ

Афганистан Республика премьер - министра Мохаммад Хасан Шарка Кабуле АПН корреспондента Генералов Владимира интервью елар.

1989 шера календара хьалхара денош дIадахар. Тахан, хьалха санна доацаш, цIаккха ца хиннача тайпара афгански халкъ машарга догдоахаш да. Цунна кIордабаьб тIом. ХIаьта а ала деза, Афганистане долаш дола хьал чIоагIа чоалхане долга.

Пакистана оагIорахьара гIулакхаш вIалла женевски соглашенеш ца хилча санна а да. Кхы а Афганистана гIулакхашта юкъе гIерт. Пакистански базашкара керда герз хьа а ийдеш, тIом чIоагIагIа бу,. сацийтац тайптайпарча городашта етташ йола ракеташ, къаьстта аьлча, Кандагара, Джелалабада, Гардева, хIаьта иштта Кабулера къулбаседе долха наькъаш дIакъовла-гIерт, кхачанцеи эггара хиланза даргдоацача товарашцеи столица Iалашъяра новкъарле яр духьа.

Эггара чоалхане хьал Пакистана лоалахарча районашка да. Ирана юххе ядача провинцешкара хьал сатийнагIа да. ДукхагIча даькъе къулбаседа провинцешкара хьал кIезиг- дукха толашагIа да, къулбаседамалхбоален провинцешкара дIаиккхача (Кундуз, Тахар, Бадахшан).

Даггар из хьал оппозици толхаде гIерташе а, тIем тIа аьттув балац цун. Хиннача событеша хьахьекхар, тIема наькъаца этта йола вIашдухьаленаш къоастае йиш йоацилга. Уж ерригa проблемаш машарца мара къоастае йиш яц. Из теркал деш хила еза оппозици а.

Афгански лаьтта машар оттабара пайдане дола цхьаккха хIама теркал ца деш дита йиш яц. Иштта, Афганистана президента Наджибуллас нерда машара инициатива юкъейоалаяьй: нагахьа санна, оппозици тIом хьа ца беш соце, 1989 шера 1 январа денз берригача мехка тIом соцабе аьнна эскара приказ делар.

Цо цIаьхка а хьахьокх, афгански кулгалхой машар оттабеи къамашта юкъе бартбеи, Афганистана кхоаненах лаьца конструктивни диалог яра дола реальни хьалаш хьаде гIерталга. Советски Союза из машар безаш йола акци хьаллаьцар, ший оагIонгахьара Афганистане мел йолча советски эскара подразделенеша 1989 шера 1 январа денз тIом соцабу аьнна кхайкадир. Дахача шера 15 августа советски эскара ах дакъа цIадера, хIаьта укх шера 15 феврале —дерригa юхедисар а.

Тха правительство къамашта юкъе бартбара политика чакхйоахаш я, оппозицеца тайп-тайпарча боарамашка бувзам лоаттабу, цунца духхьал къамаьл де кийча я миччахьа а, кхыметтел берригача бусалба наха езаш йолча Макка а.

ООН Генеральни Ассамблея 43 сессе М. С. Горбачева оттадаьча предложенеша хьахьокх Афганистане этта хьал политически тоадара никъ. Цул совгIа, Советски Союза США дIахайтар, нагахьа санна, США Афганистане моастагIал лоаттадеча оагIонашта нхухьийта герз соцадойя, ший оагIонгахьара из де ше кийча хилар.

Тха Афганистан нейтральни а тIема блокех дIа ца кхийтта а паччахьалкхе хила еза. Уж принципаш чIоагIъяр духьа, ООН гIолла АфганистанагIа лаьца дунен халкъашта юкъера конференци е еза аьнна предложени оттадир. Афганистана нейтральнии демилитаризованнии статусал совгIа, цу конференце гIо де йиш яр Афганистан социальноэкономически дегIаяра программа оттаеш.

Шеррача кIийлен тIа правительство хьаярах диалог еча хана, машар лоаттабара ООН низий контингент Афганистане яйтарах йолча М. С. Горбачева предложенега хьожаре, нийса хетар тхона.

Уж дерригa гIулакхаш кхоачашдар, хIаьта иштта афгански проблема къоастаеча дунен халкъашта юкъе цхьана къахьегаро а хьахулийтаргда Афганистане чура а цунна гонахьара а хьал тоадара эшар. Бакъда, дукхадар тийша да уж гIулакхаш оппозице, хIаьта иштта Пакистанои США-сеи дика-во тIаэцарах. Нагахьа санна, духьал латтача оагIоно афганскии советскии кулгалхой предложенешта конструктивни жоп лой, тIаккха юххера а Афганистанера вежарий боабеш бола тIом соцаргба.

(АПН).

ЛОАЦЦА ХОАМАШ

Чакхдаьннача шера кхыча мехкашкарча туризмах КНР хьатIадоагIа валютни ахча 2,2 миллиард доллара боараме хилар. Из 22 процент дукхагIа хилар 1987 шера хинначул. ДIадахача цхьан шера Китае тIайийцар кхыча мехкашкара виъ миллион турист. КНР туризма гIулакхашта йолча Управлене даннеех, мехка тахан 1300 гаргга гостиница я доазол арахьара хьаьший тIаэца йиш йолаш. Царех 80 гостиница болх беш я китайскии кхыча мехкийи капитала ларда тIа цхьана хьаяь предприятеш санна.

* * *

ДукхагIболча китайски специалисташта хетачох, хIанз Китая территоре тIа кIезиг-дукха лаьгI а луш карара бIаьшере чакхъяллалца хила тарлуш йола сейсмически активность хургья. 1988 шера КНР-е 37-зза лаьтта аьгад.

* * *

ЛОНДОН. Британски правительства решени тIайийцай кхачан продуктай дикал лакхъяра проблема массе а оагIорахьара тохкаш къоастае шерра бокъо йола лаьрххIа комисси вIашагIйолла, аьнна.

Из решени тIайийцай укхаза дIадаьржача «фуъий скандал» яхача хабарашта жоп луш. Хиннар да кхачан продукташ йохкача тикашка дохнаш дола фуаш наха хала лазараш хьедеш телха хилар. Цул совгIа дуккха хоамаш ду тикашка йохкаш йолча кхыча кхачан ахфабрикаташ а нахчаш а зе деш йола бактереш йоахкаш я, яхаш.

Цигара хьал иштта кхераме долга бакъдеш я кепатеха араьккха унахцIено лораяра министерства Iилман болхлой доклад. Цу тIа белгалдаьккхад 1988 шера Британе ах миллионагара 4 миллионага кхаччалца наха нхачанца отравлени хинна моттигаш гучаьнна хилар.

ФРГ-ра аьттехьарадикальнии неофашистскии организацеш тоъал чIоагIъеннай. Полице лора а еш, Баваре Хам яхача моттиге ший сходка йир аьттехьаэкстремистск и республикански парте. Цу сходке дакъалаьцар 5 эзар совгIа болча Баварерча а мехка кхыча районашкарча а парте членаша. Нацисташа ФРГ мел йолча лаьттан парламенташкеи, Европарламентеи, цул тIехьагIа Бундестагеи шоай представителаш «республиканцаша» чакхбахар дIайийхар гулбеннаргара.

СУРТА ТIА: «Морабараш» гулбеннача хана.

Рейтер - ТАСС телесурт.

ХьатIакхаьчар оаха шин вошас 4 класс йистеяьккха 1949 шерара ахка. Тхога хаьтта хIама доацаш, комеданто шерча вордаца нах наIарга а бахкийта, тхо цигара дIадигар цу аьхни. Диганзар тха балийнеи тхоах къахийттеи, хIара бетта цкъа кулг яздайта переселенций духхьал тха цхьа дезал бахьанце райцентра 139 км гаьна уллача Балталы хьа ца ахар духьа дигар.

«Терсаканский» дулха совхоза шоллагIа отделени яр тхо дIадигар. Укхаза духхьал казахаш баьха Iацар, эрсий, немций бахар, цхьа цIа гIалгIай а дар цига. Боккъалдар аьлча, шийна а ца ховш дика гIулакх дар комеданто тхона даьр. Цкъа-дале, райцентра гарга а доаладаь «доккхагIча дунен» тIа а даьхар тхо цо, шоллагI-дале, укхазара 6—7 километр мара гаьна яцар совхоза центральни усадьба хинна Терсаканск яха юрт. Цига яр казахийи эрсийи меттала хьеха юкъера школа, интернат. Шеко яцар, нагахьа санна тхо цига хьадоаладаьдецаре, дIахо кхы ца дешаш тхо диса хургхиларах...

Ялх шу — уж дIадахар Терсакански юкъерча казахски школе дешаш, интернате дахаш, аьхки мукъа долча хана совхозе мангал хьокхача, тхоашта тIадувха барзкъаш эцар духьа, ялат чуэцача къахьегаш, берал фуд ца ховш. Цхьабакъда, цу ялх шера а гIайгIан лераш кIезига йисанзар тха дегашка. Дицденнадац цига деша дагIача хана «халкъий моастагIий» бераш да уж, яхаш доацар дувцаш хиннача бериевски служба оазах кхерабаларах тхо ши воша комсомоле дIаэца ца туташ кхестадар. Дег тIара атта дIаяргйоаца гIайгIан лер яр нийслагIча классе деша дагIача хана, тхоаш даьхача отделенера 12—15 км мара гаьна йоацача «Баранкульский» совхоза центральни усадьберча тика тIара учебникаш эца велосипедаца вахарах, «согара разрешени йоацаш хьо цига вахарах набахта валла суд яйтаргья аз тхона», — яхаш коменданта со лацарах кхераенна тха нана йийлха сайре.

КХЫ А ДУКХА ера тхога гIелал. Цхьабакъда, из тхоца екъар кIалхарча наха: казахаша, эрсаша, иштта кхычар. Бицлургбац сона, тхо ши воша комсомоле дIаэцийта гIийрта школа парторганизаце секретарь Сейтжанов, комеданто хьа а хийца со чувоагIаш, коа наIарга елхаш яьгIа тха нана теелш лаьтта лоалахо тетя Катя. Дицлургдац кердача моттиге тхо даха дIадахача шоллагIча шера оаха цIа хьалдеш цу юрта мел болча наха, хьавIашагIа а кхийтта, тхоашта даь новкъостал. Иштта мара бицлургбац бархIлагIча классе деша дагIаш цинга яха лазар а хинна больнице ихка тхо хьийста, тхона гIулакх даь медсестра тетя Мария, хIаьта интернате оаха даьккхача ялх шера тха шоллагIйола нана а хинна дIаэтта повар тетя Катя, иштта кхыбараш. ЦIаккха а бицлургбац цига тхоай хинна хьехархой. Математика хьийха казах Омаров Тулкебай, эрсий мотти литературеи хьийха эрсе Иванова Майя Михайловнаи эрмало Борян Маргарита Арманяковнаи.

— МоллагIча метта деше а, — дешар хьаькъал да шоана, хIаьта а кIоаргагIа Iомабелаш эрсий мотт, Пушкинеи Ленинеи бийца мотт. Из ца ховр баьде ва. ХIаьта хIанз шоана ца эше а, тIехьагIа накъабаргба шоана шоай наьна мотт, из биц ма балийталаш, иштта йиц ма ялийталаш шоай къаман традицеш, гIулакхаш. Уж шоана эшаргда шо юхацIадахача. Шо цIагIоргда. Ха йоацаш хIама дац. Гайна-ганза шун дош къоастадергда парте. Бехк боацаш шо а, иштта халкъ а кхестадечоа бехкам хургба, нийсхо юхаметтаоттаргья, — яхаш хьехар дора тхона, тха дегашта тоам бергбола дешаш оалар Маргарита Арманяковас, тхо шаккхе воша шоайцига хьоашалгIа а вийхе.

Бакъхиннаяр эрмалой йоI. Са халкъ ший мехка юхацIадера. Парте ший 20-ча съезде дIакхайкадир нохчийи гIалгIайи цхьаккха а бехк боацаш мехкагIа баьха хилар а цар автономи юхаметтаоттаелга а. ХIаьта, бехкама кIалхара балансар из боккха бала наха тIабена палачаш Сталинеи Берияи, царна тIехьа кхийста бIеха гIоз.

1955 шера итт класса яьккхачул тIехьагIа, цигарча дикача нахаца Iадика а йийца, дIахо деша дагахьа Алма-Ате дIадахар тхо. Цхьабакъда, уж нах даим а тха дага латтаргба. ХIанз нохчийи гIалгIайи СибарегIа бахийта 45 шу доалача хана цу гаьнарча халача ханара тхоай дезала вахарера сайна дагайоагIа цхьайола эпизодаш я аз лакхе йоалаяьраш. Цхьабакъда, цар а сога майра оалийт: «Нагахьа санна СибарегIа яьккхача хана цигарча наха иштта гIо-новкъостал даьдецаре, хетаргахьа тамаш яр-кх сох журналист а, хIанз Казахски ССР Iилмай Академе сейсмологически институте болх беш волча са вешех — Iадрахьманах геолого-минералогически Iилмай доктор а, профессор а хургваларе. Цудухьа, ях аз «МоллагIча къамах из вале а, цунах йоахараш дувцар, къамашта цIур юкъебехкар са а са къаман а моастагIа ва. ДоттагIал— из я вай ганз. Из вайна эш тух-сискал, хий, малх санна.

Ю. КУРСКИЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло, СССР журналистий Союза член.

СПОРТ ЕЗАРАШ

Грозненски районе бахаш болча Хасамиков Салмана, Бисултанов Асламбека, Магомадов Тархана, Вараев Iадлана, иштта кхыча спортсмений цIераш вай мехна меттел доазол дехьа а дика йовзаш я спорт езарашта. Царна тара хила гIерташ ба дукха кагирхой.

Цу гIулакха царна новкъостал деш ва спорта тайптайпарча доакъой дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастера, СССР спорта мастера цIераш йола, лакхереи юкъереи специальни дешар дийша, Грозненски района берий — кхувшбоагIарий спортивни школа 23 тренер — хьехархо. КIалтохаргах латар, дзюдо, самбо, еза атлетика, футбол — пхе тайпара спорт хьех спортивни школе.

Спортивни школа вIашагIъеллача 12 шера йолча хана спорта мастерий а кандидатий а цIераш йолаш, хьалхара разряд йолаш бIаьш спортсменаш кхебаьб района спортивни школа. 1988-ча шера хьалхара разряд йола 21 спортсмен, спорта мастералла 9 кандидати СССР спорта цхьа мастери кийчваьв.

Берригача дешара — тренировочни балха юкъе керттера юкъ я спортсменаша яхь дIахьу ха.

КIалтохаргах латара яхьаш толаме дIахьу района спортсменаша. Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолла хьалхара моттиг яккхара тIехьарча яхье массаза а призовой моттигаш йоах ДЮСШ командо. Къаьстта толам баьккхар Чечен-Аульски юкъерча школа 9-ча класса дешархочо Испаилов Аслана. 50 килограмм дозал долча кагирхошта юкъе РСФСР-е гIолла хьалхара моттиг яккхара городе Воронеже дIайинхьача яхье чемпион а хинна, Российски Федераце сборни командана юкъе а вахар цига СССР спорта мастера норматив кхоачаш а йир Аслана дIадахача шера июне. ХIаьта укх шера январе 54 килограмм дозал долча кагирхошта юкъе кIалтохаргах латаш СССР-е гIолла хьалхара моттиг яккхара Латвийски ССР городе Даугавпилсе хиннача чемпионате а котало яьккхар цо. Аслана хьехамча ва ший гIулакх дукхадезаденна тренер Гиназов Руслан. 1989-ча шера январе кIалтохаргах латаш СССР-а Герзашцарча Низашка хьалхара моттиг яккхара Ростов-на-Дону яхь дIахьош № 3 йолча СтароАтагински юкъерча школа дешархочо Мациев Ислама кхоалагIа моттиг яьккхар, СССР спорта мастера кандидата норматив кхоачашйир цо, Ислама баьккхача толама юкъе кIезига дакъа дац цун тренера Мударов Бакара. Теша лов дIахо йодача хана а цу къонача наха кIалтохаргах латаш боккха толам боаккхаргхиларах.

Иштта доккхий толамаш доах района самбисташа а дзюдоисташа а. Укх шера къаьстта дика толамаш доах СССР спорта мастера тренера Чапаев Вахас Iомабеча Алхан-Калерча самбисташа. Белгалдаккха деза, цхьаккха спортсмен яхь дIахьочара цхьа совгIат доацаш цIавена ца хилар. Из хьагойт шин атлета яьча выступленеша. 1971-чеи 1973-чеи шерашка баьча кагирхошта юкъе профсоюзий ДФСО хьалхара моттиг яккхара самбох латаш 65 килограмм дозал дарашта юкъе Давлетов Мувсас кхоалагIа моттиг яьккхар.

Я. САИДОВ.

Профсоюзи болхлой клубаши

КУЛЬТУРА ЦІЕННА ГІО ЭШ

Республике эггара къаьнагІчарех да Грознера «Пролетбата» цІерагІа культура ЦІа. Цун коллектив яр укх деношка бахача наха хьалхашка гергача истола хьисапе, ше баьча балха отчет еш. Микрорайоне бахараш а поселкера болхлой а бар цига хьийха. Из клуб «Старогрознефть» НГДУ баланса тІа я. ВЛКСМ Старопромысловски РК, клубий кулгалхой, облсовпрофа викалаш бар цига.

Культура ЦІен директора Е. Прокоповас, клуба кулгалхоша даьчоа а кхоачамбоацараш а теркам тІа а бохийташ къамаьл дир. Облсовпрофа викало А. Артемовас а къамаьл дир.

КарагІдаьннараш дукха да. Уж да: огонекаш, календара цІеча даташта хетаяь сайренаш, салоІа сайренаш, профессиональни цІейш, барттайна 30 шу таргга цхьана баьхача марав сесаган хетаяь сайренаш, кхыяраш.

Города ерригача районашка 70 гаргга концерташ оттадаьд культура ЦІен коллективо.

Культура ЦІен духовой оркестра халкъа оркестр яха цІи еннай.

Клуба коллективо берашца лоархІаме болх баьб. Перестройка дІайодача хана клубо боккха теркам тІабахийтаб «Атеист», «Къона пожарник», «Теремок» яхача кружокашта. Берий дика аьттув баьнна хиннаб асфальта тІа сурташ дехкача конкурсен композитора В. Шаинскена хетаяьча «До-ре-ми» яхача музыкальни утренникен.

Иштта вІашагІъелла болх беш я «Ветеран», «Литература дезарий». «Пролетбатовец», О. Кошевой цІерагІарча общежите «Спутница» яха клубаш. ХІанз вІашагІйоллаш интернациональни декхар кхоачашдаь цІабаьхкача бІухой - интернационалистий клуб я.

Шерра даьржа мах тела гІулакхаш да: саг йоагІача, йодача «Гименей» яха фирма, художественни мастерской, «Визит» яха музыкальни салон, ткъаь итт шерал тІехбаьннараште хетаяь сайренаш.

Цкъарчоа хета тарлу «Пролетбата» цІерагІарча культура ЦІен балха тІа кхоачамбоацараш дац аьнна. ХІаьта из иштта дац.

Культура ЦІа болх беш дале а... 36-ча участке бахача Машкаевас, Боярцевас, Федоровас, Фролова кхычар а йоах:

— Культура ЦІен балха тІа дукха кхоачамбоацараш да: культура ЦІен нах тІаувзара лоархІаме да цу чу цІена, сийрда, интерьер хоза кийчъяь хилар. ХІаьта миштта кхоачашду уж хиланза даргдоаца гІулакхаш «Старогрознефть» НГДУ-с..? Фу гІоновкъостал ду НГДУ профкомо кхоачамбоацараш дІадахара? Дувца эхь долаш хІамаш да укхаза дараш. Іочу ухаш ладар да... сайренаш дІакхухьача хана наьха безам бохабеш хийла моттиг нийслу. Мичахьа хьеж кулгалхой, профком? 20 шерашка болх бе доладенна «Пролетбата» цІерагІара культура цІа дика цІи йолаш хиннад. ХІаьта хІанз хано дІадехараш кхыча тайпара да. Цудухьа ала йиш я хано дІадехарашка хьежжа дац тахан цу культура ЦІен гІулакхаш. «Старогрознефть» НГДУ ший культура ЦІен йоаггІаш йола терко яц, аьнна.

Бахача нахаца вІашагІкхета, дагар дар дувца хьийха. НГДУ начальник нов. Иванов хьаванзар. Профкома председатель нов. Андирада уттадаьча хаттарашта цхьаккха тайпара жоп дала вІаштІехьадаланзар.

«Старогрознефть» НГДУ коллективе 13 цех я, цига болх беш 2000 болхло а волаш. ХІаьта, НГДУ коллективни договора тІа хІанз а дац яздаь культура ЦІен балха тІа ерригача цехаша а подразделенеша а дакъа лаца дезалга.

Культура ЦІен ший расчетни счет яц, из йизза тийша я НГДУ-х.

Реклама яла, газета тІа объявлени тоха, афиша язъяйта вІаштІехьдалац клуба. Профкоме а дац цу гІулакхашта лаьрхІа ахча.

Фу де деза «Пролетбата» цІерагІарча культура ЦІено?

«Старогрознефть» НГДУ-с хьем боаццаш къоастаде деза из дош.

А. САДУЛАЕВ.

«АЗ КОРТА МА ЛЕСТАБОРИЙ»

Сов чІоагІа кеп этта биъ когара а ухаш, ах бийса яьннача хана чувенача маро пІелг техаб цІен наІарах.

— Хьанаьхк, хьо вий из? — хьаттад сесаго. Йистхиннавац вож. Цхьа ха яьлча юха а пІелг техаб цо наІарах.

— Хьанаьхк, хьо вий из? — юха а хьаттад сесаго. Юха а мар кхы хьайист ца хуландаь а ах бийса яьнна ха йоландаь а ниІ хьа ца елаш Іийнай сесаг.

ІуЙрийна, сецца доахан дІалахка сесаг араьлча, наІара тІехьашка вижа улла ший мар бІаргавайнав цунна. НиІ теха тата хеза сомаваьннача мара хьаттад сесагага:

— Ай, аз хІама техача ниІ хІана йийланзар Іа?

— Кхайкача, хьо йист хиннa воацандаь кхераш Іийра со-м ниІ хьа ца елаш.

— Ай, аз корта ма лестаборий хьога «ва, со ва из», яхаш, — йоахар, сийсара хинна кеп тІера яланза волча маро.

ДІаьздаьр
Мурат ЧАХКИЕВ.

Керда фильмаш

«Полет птицы»

Евгения Габриловича «Пена тІа йовлакх» яхача повеста мотивагІа «Ленфильма» киностуди оттадаьд из фильм. Фильм шин даьгъа декъалуш санна да, из латт керттера турпала дагадохарех.

...Кино ветераний цІагІа йолча хана, хьалха актриса хиннача Храпова Лекас къона йолча хана ше даьчун, ший хІара баьккхача гІана анализ ю. Из яьй адвоката дезале зІамигача российски городе. Дай-нанеи чІоагІа дезаш хиннад шоай йоІо юриста професси хержар. ХІаьта йиІий вахара кхел кхыча тайпара хилар. Из киношколе деша йода. Дукха ха ялалехьа бера хана денз доттагІ волаш, хІанз балха гІулакхагІа каст-каста командировкашка ухаш волча Глебага маьре йода из.

Цкъа съемочни группаца цхьана фильма турпал обсерваторе еча, цига цо хьоашал тосс астрономаца Андрей Андреевичаца. Цо дувц институте шийга болх байтац, яхаш. Іилманхочо дог ураоттадеш деча къамаьлех Іехалийя, Лекийна везалу из, кастта из волча яха а дІайода, цу халача хьала тІа эттача санна волча сага новкъостал дар духьа. Ше дега дика хиларах, дегІах кІаьда оамалаш йоахкаш хиларах тарра ду цо из. Амма, кастта Андрей Андреевич карьерист волга гучадоал, дог иккха Лека ший маьрага юхайода...

Машаре, маьрша вахар цІаьхха тІема халонашца хувцалу. Мар ше раьза волаш тІем тІа вахачул тІехьагІа, эвакуаце кхаьча Лека ший гІулакха беррига низ дІалуш волча завода директора Сторожкова секретарь йолаш болх бе йолалу. Из тІах аьнна а бІубенна а хиларах везалу цунна.

Иштта ба-кх фильма хьалхарча даькъа лоацца чулоацам. Из деррига бІаргадайначул тІехьагІа цхьаволчоа хетадала тарлу Лека саг атта везалуш а тІаккха вицвеш а я аьнна. Цхьабакъда, фильмага хьежжачул тІехьагІа оаш кхетадергда Л. Храпова дог цІена а дика оамал йолаш а йолга.

Цох лаьца дувцаш, режиссера Григорьев Владимира белгалдаьккхад: «Картина керттера уйла — безам, вай масса хана кхетадац цун маІан. Турпала дегІа хиннад шийна кумираш дагабохаш яха»... Уж беррига маІанах цун кхеле гІолла чакхбоал, царна «хІаранена ший дега сийг лу цо...».

Кастта вай республика экранаш тІа гойтаргда «Полет птицы» яха керда художественни фильм. Цига ролаш ловзаеш ба актераш Е. Яковлева, А. Ольховая, Р. Нахапетов, А. Махарадзе, иштта кхыбараш.

С. ДУДАЕВ,
киновидеообъединене редактор.

И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

БОЙ ЙОАКХО Е

Шин-ше лорадара низ бац берала. Цун естественни Іалама свойство я из. Духхьал эггара гаргагІа а кхоаччарагІа а болча нахах тийша ца Іеш бІарччача обществас деча гІо-новкъосталах а цар лорадарах а тийша да берал. Берех йоакхо а терко а яра общественни хьинар айделга, дезала сий лакхделга — из да В. И. Ленина цІерагІча берий советски Фонда керттера декхар. ХІаьта а чІоагІа йола материальни база Іалашъяьеце даьсса хабар да къахетам яхар.

№ 707501 йолча берий Фонда счете хІара кІирагІа хьаух Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхошкара йоагІа ахчан переводаш. Назрановски РСУ болхлочо Оздоевас дайтад 25 сом. ХІара бетта цу фонде ахча хьежаду болхлочо А. У. Шахтиева. БІаь тума ахча дайтад бераште Н. К. Мочаловас, 140 сом — Т. П. Ремезовас, 150 сома маьха перевод яйтай Наьсарен района Барсукински юртсовета председателя Б. И. Мальсагова.

Берий фонде дІахьежаю болхлоша шоай премеш, субботникашка къахьийга даькха ахча. Дай-ноаной гІо доацаш дисача бераштен боштен лоархІаме гІо даьд Нохч-ГІалгІай Респотребсоюза коллективо а. Соахка баьча балха итогегІа даьккхача ахчах 10 эзар сом дайтад бераште цун правлене. ХІаьта Сунженски района Ассински берий цІенна коопераатораша гІо даьд хІамаш тега машинкаши гІишлон материалаши эцара. Кхо эзар сом ахча хьожадаьд берий Фонде Урус-Мартановски райпо коллективо.

ДогІан тІадамех зІамиген доккхен хиш хьавІашагІкхеташ санна бераште эша бухсоццаш дола гІо а хиле дІаотт из ахча. Цох хьанйю бераш деча цІеношта, берий больницашта эша йолхаши оборудовании, школашта - интернаташта эша грузови машинаши автобусаши, кхы дуккхадар.

М. СЕЧЕНОВ.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТА, 25 ФЕВРАЛЬ

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІарен парк. Зелени театр, 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дІа-юха хувцар.

В. И. Ленина цІерагІа ДК. 8.00. Барзкъаш дахаран тегаран йола курсаш. 8.30. Машинаца ювцаш хІамаш яра курсаш. 8.40. Берий гитаристий кружок. 9.00. Массовикаш -затейникаш. 11.00. Тенаний театр. 16.00. «Милосерде» клуб. 16.00. Халкъа драматически театр. 18.00. Балетни студи. 19.00. «Импульс» яха дискотека.

Н. К. Крупске цІерагІа ДК. 11.00. Авиамоделироване кружок. 11.00. Берий театр. «Чижик даь ди». 12.00. «Патриот» яха университет. «Уж бар котало кийчъяьраш». 14.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 16.00. «Малышок» яха клуб. 16.00. «Встреча» яха клуб. «Фронта наькъий иллеш». 18.00. «УнахцІено» яха клуб. 19.00. Дискотека.

С. М. Кирова цІерагІа ДК. 9.00. «Лидер» яха спортклуб. 10.00, 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека. 17.00. Дискотека.

Химикий ДК. 11.00, 21.00. Видеосалон. 13.00. Барзкъаш дахаран тегаран йола курсаш. 16.00. «Лидер» яха спортклуб. 17.00. ХІанзарча ханарча халхарий ансамбль. 17.00. Камерни хор. 17.30. Духовой оркестра концерт. 19.00. «Радуга» яха халкъа халхара коллектив.

Просвещене болхлой ЦІа. 12.00. Книжкаш дезарий клуб. «Хьона дукхадезарий дуне» яха беседа. 16.00. Гитаристий ансамбль.

«Красный молот» яхача завода. ДК. 9.00 — 21.00. Видеосалон. 15.00. «Тха беш» яха клуб. 17.00. Английски мотт Іомабу оаха. 18.00. «Глобус» яха дискоклуб.

Пролетбата цІерагІа ДК. 13.00. Къонабарий цІей. 14.00. «Къона юрист» яха киноклуб. 19.00. Безамеча вІашагІкхетарий клуб. «30 шерал тІехбаьннараште».

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. Старопромысловски района школай художественни самодеятельностага хьажар. 15.00. «Клубок» яха клуб.

М. Горьке цІерагІа клуб. 12.30. «Соловушка» яха вокальни группа. 13.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 14.00. Макроме езараш хьех оаха.

В. Маяковске цІерагІа клуб. 17.00. «КІай ладья» яха шахматни клуб.

Гороно СДЮСШОР стадион. НГІАССР гІолла футболах ловзача котало якккхара Іан ловзараш. 9.30. «Дружба» — «Нефтяник». 11.00. «Факел» — «Кооператор». 12.30. «Вайнах» — «Даймохк». 14.00. «Строитель» — «Башлам». 15.30. «Динамо» — «Локомотив».

КІИРАНДИ, 26 ФЕВРАЛЬ

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІарен парк. Зелени театр, 9.00. Книжкаш дезарий клуб. Книжкай выставка. Книжкаш дІа-юха хувцар.

В. И. Ленина цІерагІа ДК. 8.00. Барзкъаш дахаран тегаран йола курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 8.40. Машинаца йийза хІамаш яра йола курсаш. 9.00. Балетни студи. 10.00. «Улыбка» яха халхара халкъа ансамбль. 11.00. «Фаьлгийи приключенейи дунен тІа» яха киноклуб. 12.00. Бальнни дискои халхарий школа. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 19.00. СалаІара сайре. «30 шерал тІех ха яраште».

Н. К. Крупске цІерагІа ДК. 9.00. Авиамоделироване кружок. 14.00. «Говза кулгаш» яха кружок. 14.00. «Къона краевед» яха клуб. «Н. К. Крупске вахари гІулакхаши» яха беседа. 17.00. СалаІара сайре. 19.00. Дискотека.

С. М. Кирова цІерагІа ДК. 9.00. «Лидер» яха спортклуб. 12.00. «Мультик» яха клуб. 15.00, 17.00, 19.00. Видеотека. 17.00. Дискотека.

Химикий ДК. 9.00. «Берала ритмаш» яха берий халхара коллектив. 9.00. «Лидер» яха спортклуб. 11.00. «Ровестник» яха выходной ден клуб. «Ленински гварде бІухой» яхача циклацара беседа. (Н. К. Крупская яь 120 шу дезара хетаяь). 13.00 — 19.00. Видеосалон.

Просвещене болхлой ЦІа. 11.00. Музыка езарий клуб. Героико - патриотически илле цІей. 14.00. Английски мотт бувца Іомалу тхо. 19.00. Кагирхой халкъа театра спектакль. Л. Филатов «Федотах стрелецах...».

«Красный молот» яхача завода. ДК. 9.00 — 21.00. Видеосалон. 9.00. Ло баккха а барзкъаш тега а Іомалу тхо. 10.00. «Къонал» яха вокально - инструментальни ансамбль. 10.00. Гитаристий ансамбль. 13.00. «Космонавт» яха берий кинотеатр. «Марша боагІалба, фаьлг!». 13.00. «Кружевница» яха клуб. 14.00. «Соловушка» яха вокальни коллектив. 18.00. «Глобус» яха дискоклуб.

Пролетбата цІерагІа ДК. 14.00. «Атеист» яха киноклуб. 15.00. «Пролетбатовец» яха клуб. 19.00. Дискотека.

«Оргтехника» объединене ДК. 10.00. Выходной ден клуб. 12.00. «Росинка» яха киноклуб. Берий суртий конкурс. «Веселый карандаш». 17.00. «Круиз» яха клуб. «Музыкахи цунах хинна а ца Іеши».

Филофонистий клуб (ул. Пушкина, 6). 10.30. Грамзаписий коллекционераш вІашагІкхетар.

М. Горьке цІерагІа клуб. 9.00. «Говза кулгаш» яха клуб. 9.00. «КІай ладья» яха шахматни клуб. 14.00. «Топотушки» яха халхара коллектив. 15.00. «Веселые ребята» яха игротека. 20.00. Дискотека.

Х-Б. ИСРАИЛОВА сурт.

Тайп-тайпара хьехамаш

БАЬЦАДААРИЙ ГИ ДІАДЕ КИЙЧДАР

ДІаде ги ханнахьа кийчделга хиланза даргдоаца хІама да.

ДІаде хьакъоастаду нарсий, пазтий, ябакха доккхагІдола ги. Кегий, даьсса, теяха ги дІадаккха деза. Сортировка еш аттагІа я хий чудолча кадача свекла е нарсий ги Іечу а тесса. Из дІакегаде деза, тІаккха 4—5 минота латтийта деза. Цул тІехьагІа хи тІа хьатІадена ги дІакхосса деза. Юхедиса, дезагІа дола, када бухе даха ги газета тІа доаржадаь Іо а дилла докъадалийта деза. Из ги да дІадийча пайданегІа хургдар, дика хьалтІадаргдар.

Помидора, морковка, кабуца, хорцама гина сортировка еча хана 3—5-процентни туха хин бeрхІала е еза. Даьсса ги хьатІаденачул тІехьагІа 2—3-зза цІена хий а кхерза докъаде деза юхедиса ги.

Ги сихагІа тІадаргдолаш из дошаду. Масала, морковка, сельдерея, хоха, кхыча «чІоагІача» культурай ги хи чу а тесса 1—2 ди-бийса доаккхийт. Цу юкъа хий 2 — 3-зза хувца деза. Эффект дикагІа йолаш хул ги дошаделга цу хи чу гІолла хадданза фо чакхдоехаш хилча (борбатировани). Из де мегаргда аквариумни компрессорца, е емкоста пхонах еллача шлангагІа фо чуухийташ а. Борбатировани ю цІагІара яр санна температуре йолча хи чу харбаза, сибаза гина 32—38 сахьата, шпината гина — 26, помидора, нарса, салата, хорцама гина — 20, гороха — 8 сахьата. ДІаделехьа ги кІеззига ловсара дахийта деза.

Ги дІаделехьа мелде е марганцовокисли калеца обработка яь кийчде деза. Мелде мегаргда маьлхе а. Мелде мегаргда хи чу горох а (4 сахьата 25—30 градус йолаш, тІаккха 5 минота — 50 градус температура йолаш), кабуца ги (10—25 минота — 48—50 градус йолаш) цул тІехьагІа сихха шелде деза цІегІара яр санна температура йолча хи чу а тесса.

Цу тайпара мелдаьчул тІехьагІа ги кІеззига ловсара а дахийта сихха дІаде деза.

Из деррига а ду дІадувш дола ги цІена хилийтара, цунах лазар ца кхетийтара. Иштта ги кийчде йиш я марганцовокисли кале 1-процентни раствораца обработка еш а (2 грамм марганцовокисли кале цхьан хи пелачу) 15—20 минота. Цул тІехье сихха хица дила деза ги.

ДІаде ги кийчдара йола приемаш укх тайпара кхоачашъе еза: сортировка, лазар ца кхетийта обработка елга, бортировани, ги дІадер. Нагахьа санна дІаде ца кхуаш ги юхедусе из доврггдоацаш докъаде деза, юххьанца из хиннача боарамга кхоачашдеш.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 ФЕВРАЛЬ

ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Вай беш».
9.05 — Саг. Латта. Вселенни.
10.05 — «Сона деза хьо, вахар» яха телевизионни фотоконкурс.
10.10 — «Самая маленькая большая страна» яха Кувейтах йола телеочерк.
11.00 — «Разговор по существу» яха передача. СССР халкъа депутаталла кандидаташ хархархоща вІашагІбеттабарах.
12.15 — Массанена йола спорт.
12.30 — Социализма мехкашка.
13.00 — Ийс художникий выставка. Московски художникий выставках.
13.30 — Хьайбай дунен тІа.
14.30 — «Кердадараш».
14.40 — Фестивала белгалонаш. Самодеятельни художественни кхоллама кхоалагІча Ерригсоюзни фестивалах.
15.10 — СССР халкъа артиста А. Папанова дакъалоаца фильмаш. «Белорусский вокзал» яха художественни фильм. (1970 шу).
16.45 — СССР халкъа артиста Л. Сметанникова концерт.
17.40 — 9-гІа студи.
18.40 — Кхалсага вахарцара 15 минот.
18.55 — «Жильцы старого дома», «Есть ли толк в добре», «Миколино богатство» яха мультфильмаш.
19.25 — Поэзе минуташ.
19.30 — «Кинопанорама».
21.00 — «Ха».
21.40 — Телезрителя спутник.
22.00 — «Космически телеаукцион». Йистелвча — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — ІуЙрийнара гимнастика.
8.15 — Юртара сахьат.
9.15 — Оаш дехарах юхагойтар. «Державы вечная любовь, Московский Кремль» яха документальни фильм. «Оружейная палата» яха 5-гІа фильми «Искусство русского ювелира» яха 6-гІа фильми.
10.15 — Прогресс. Информаци. Реклама. Малхбузен Европа мехкий эггара нергагІа йолча технологех.
11.00 — «Единица с обманом» яха субтитраш йола художественни фильм.
12.15 — Грузински ССР вІашагІъеллача Денга. «Тхо шахтераш да». «Чемпион цІавар» яха документальни фильмаш.
13.00 — Лыжни спорт. Дунен чемпионат. Кхалнах. Финляндера трансляци.
14.35 — Мультфильм.
14.50 — «Гургилг». № 129 йола берий беш. (Юхагойтар).
15.20 — «Вайн вай городи» (нохчий меттала).
15.50 — «Йоазонхой вахари». ГН ННН болхлоща С. Чахкиева хинна вІашагІкхетар.
16.20 — Оаш дехарах. Илли оал Р. Кагермановас. Музыкальни программа (нохчий меттала).
16.50 — «...Яхайтта шу даланзен боккхагІен».
17.30 — Эстонски ССР Гостелерадио. «Телевизионни вокзар. Юрий Никулин».
19.00 — Кооперативаш: товараши маьхаши. Прямой передача.
20.00 — «Бийса дакъала хийла шун, бераш!», «Оалхазараш иллеш юха мишта делар саго».
20.15 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. Спринт. Голландера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Мехка театраша гойт. «Три аршина земли» яха Т. Камала цІерагІча Паччахьалкхен академически татарски драматически театра фильм-спектакль. (Премьера).
23.50 — «Кердадараш».
00.00 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. Спринт. Голландера передача.

26 ФЕВРАЛЬ

КІИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00, 23.55 — «Кердадараш».
8.15 — Ритмически гимнастика.
8.45 — «Спортлото» тираж.
9.00 — «С утра пораньше» яха бераштa йола сакъердама-хІама-довзара передача.
10.00 — Советски Союза гІулакх ду аз!
11.00 — ІуЙрийнара почта.
11.30 — Путешественникий клуб.
12.30 — Берий информационно-публицистически программа.
14.00 — Музыкальни киоск.
14.30 — УнахцІено.
15.15 — «Играй, гармонь» яха Краснодарера передача.
16.35 — Яь 120 шу дузаш. «Надежда Крупская. Вахарах дола дагалоацамаш» яха документальни фильм.
16.55 — «Взгляд» яхача мультфильма премьера.
17.00 — Юртара сахьат.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Рабыня Изаура» яха художественни фильм. 6-гІен, 7-гІен сереш. (Бразили, 1976 ш.). (Премьера).
21.00 — «Ха».
21.40 — «Здравствуйте, доктор!» яха передача.
21.55 — «Оранжевый микрофон» яха передача.
23.10 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. Спринт. Голландера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта!
8.15 — «До Луны рукой подать» яха художественни фильм. 1-реи 2-гІен сереш.
10.30 — «Демократех ловзараш» яхача документальни фильма премьера.
11.00 — «Делегатскера музей». «Италера Россе йола путешестви».
11.30 — «Путешественникий клуб». (Сурдопереводаца).
12.30 — Спортивни программа. Лыжни спорт. Дунен чемпионат. 50 км. МаІанах. Финляндера передача. Хоккей. СССР чемпионат. ЦСКА — «Спартак».
15.15 — ЦТ литературно-драматически редакце дех шо. Литературно - художественни видеоканала оагІонаш.
17.00 — Оаш дехарах юхагойтар. «Салтий иллеш». «Когда поют солдаты» яхача Ерригсоюзни телевизионни конкурса доакъашхой ГДР, ЧССР, ВНР, ПНР вежаршка долча эскарий бІухоща хинна вІашагІкхетар.
20.00 — «Бийса дакъала хийла шун, бераш!». «Тараканище» яха мультфильм. 1-ра дакъа.
20.15 — Конькобежни спорт. Дунен чемпионат. Спринт. Голландера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Здравствуйте, доктор!» яха передача.
21.55 — «Однажды в декабре» яха художественни фильм. (Премьера).
23.05 — «Кердадараш».

27 ФЕВРАЛЬ

ОРШОТ

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. (6-гІа, 7-гІа, 8-гІа сереш), (Бразили, 1976 ш.). Премьера. Перерыве (10.45) — «Кердадараш».
12.00 — «Хьайбай дунен тІа».
15.30, 17.00 — «Кердадараш».
15.45 — СССР халкъа артиста М. Стефюка концерт.
16.10 — «Юртара горизонташ». Документальни фильм «Ферме ялх, жІали ца лаьрхІача».
16.30 — «Картина. Ехал Ваня». Мультфильм.
16.35 — «Ляйсан» яхача фольклорни ансамбла концерт (Татарски АССР).
17.05 — Берий сахьат.
18.05 — «Са къамаьл де безам ба». Къорача бераштах кхетам баларен къамаьл де уж Іомадарен проблемех.
18.35 — «Чудесное яблоко» яхача мультфильма премьера.
18.45, 23.00 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Автопортрет». Экономикен тхои.
19.50 — «Рабыня Изаура». Художественни фильм. 8-гІа серн.
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоржамашта накъадолхаш.
21.50 — «Уж бе-бе, бе-бе, бе батамаш».
23.15 — «Тео Адама хьех». Музыкальни программа (ГДР ТВ).

II ПРОГРАММА

8.00 — ІуЙрийнара гимнастика.
8.15 — «Сигаленна духьаьла латта...». Іилма - популярни фильм.
8.35, 9.35 — М. Ю. Лермонтов «Вай хана турпал».
9.05 — Итальянски мотт.
10.05 — Интерспектор.
10.35, 11.35 — Истори. 5 класс.
11.05 — Эрсий мотт.
12.05 — «Таинственни узник». Субтитраш йола художественни фильм.
13.35 — «Кердадараш».
13.40 — РСФСР заслуженни артистна Т. Вольскаяс дІалоих (домра).
14.05 — «Инвамарафон». Документальни фильм.
18.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
18.05 — «Горбунов а виц ма валийта оаш». Документальни фильм.
18.25 — «Сага лаьрхІа». «Эврика» яха кооператив.
18.40 — «Кандидаташ хорж оаха».
19.10 — «Нохч-ГІалгІайче».
19.25 — «Вопреки здравому смыслу» (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса дакъала хийла шун, бераш!». «Тараканище». 2-гІа передача.
20.15 — «СалоІача сахьаташка». (Наьсар-Кертгерча культура цІен «Эрзи» яха халхара ансамбль).
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоржамашта накъадолхаш.
21.50 — «ІуЙрийнара почта». ШозлагІа дІахьонхар.
22.20 — Хоккей. НХЛ чемпионат. Лос-Анжелес — Кенгс» — «Калгари Флеймз». Перерыве (23.40) — «Кердадараш».

РАДИО

25 ФЕВРАЛЬ, ШОАТТА

7.35 Передачай программа. Музыка.
7.40 — 7.50 Ший денхар кхоачашде кийча хилар. Зарисовка (нохчий меттала).
7.50 — 8.00 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 Передачай программа. Музыка.
8.19 Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 Советашна хоржамаш дара накъадолхаш. «Халкъо цун цІи йоах» (нохчий меттала).
10.40 РадиоладувгІархой хаттарашта жоп лу Іалам лорадара НГІАССР Паччахьалкхен комитета председателя С. Хаджиева.
11.00 «Школьни глобус».
11.30 — 12.00 Хала ираз.
12.30 Бала наьха хилац (нохчий меттала).
12.50 — 13.15 Музыка.
15.15 «Пролетбата» культура цІен духовой оркестр.
16.00 Бригадни подряд болх беш я (нохчий меттала).
16.15 — 17.00 «Кавказа ІуЙренаш» яха радиожурнал.
18.15 — 19.00 «Музыкальни почта».

26 ФЕВРАЛЬ, КІИРАНДИ

7.15 Передачай программа. Музыка.
17.19 Республикански газетий обзор.
7.30 Передачай программа. Музыка.
7.35 — 7.40 Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — 9.00 «Примите поздравления» яха передача.
11.20 — 12.00 «СелаІад» яха фольклорни радиоклуб.
15.15 — 15.30 Советашна хоржамаш дара накъадолхаш. Тха кандидат (гІалгІай меттала).
16.30 «Дешархо» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 Халкъий-венарий ашараш.
18.00 — 19.00 «Иллеца доттагІал долчарна» яха концерт.

27 ФЕВРАЛЬ, ОРШОТ

7.45 — Муцъамаш. Передачай программа. Музыка.
7.50 — 8.00 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала). Хаоттам.
8.15 — Передачай программа. Музыка.
8.20 — Инженерни гІулакхаш дара кооператив: гІулакхаши йоаихонаши. Корреспонденци.
8.30 — 9.00 — ІуЙрийнара концерт.
9.15 — «Дикал: предприяте кизга (гІалгІай меттала).
9.30 — Тха выступленей легІа.
9.45 — 10.00 — «Хиннад е хиннадац». И. Элсанова дувцар (нохчий меттала).
15.30 — 15.45 — «Молодежь и время» (нохчий меттала).
15.30 — 15.45 — «Кагирхойн хан» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Микрофона хьалхашка инструментальни ансамбли Нохч-ГІалгІай радиои телевиденен солисташи.
16.30 — 17.00 — Концерт.
18.00 — ТІеххьара хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявленеш.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; жоьпалле секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта бахаман — 2-37-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-34-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00053. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковского, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковске, 92. Заказ № 728.